

**A
MAGYARORSZÁGI
BÁNYA- ÉS
KOHÓMUNKÁSOK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
JELENTÉSE**

**Az 1929. évi november hó 2-3-án
megtartandó rendkívüli
országos közgyűlésre.**

KIADÓ: FODOR JÓZSEF
KRAKAUER LAJOS KÖNYVNYOMDÁJA, BUDAPEST, VII., DOHÁNY UCCA 10
NYOMDAVEZETŐ: VÁRNAI SÁNDOR

rendkívüli közgyűlés napirendje.

1. Elnöki megnyitó.
2. Üdvözlések.
3. Bizottságok választása:
 - a) öttagú igazolóbizottság,
 - b) héttagú jelölőbizottság,
 - c) öttagú szavazatszedő bizottság.
4. A közgyűlés ügyrendjének megállapítása.
5. Az igazolóbizottság jelentése.
6. Jelentés a Szövetség működéséről és a rendkívüli közgyűlés egybehívását fölidéző eseményekről.
7. A központi vezetőség és a felügyelőbizottság lemondása és új vezetőség választása.
8. A bányamunkások gazdasági helyzetének feljavítását célzó javaslatok tárgyalása.
9. A bányamunkások szociális biztosításának javítását célzó javaslatok tárgyalása.
10. Indítványok.
11. Elnöki zárszó.

Ügyrend:

A tanácskozás délelőtt $\frac{1}{2}$ 9 órától 12 óráig, délután 2 órától 20 óráig tart.

1. Szóhoz jelentkezni csak írásban lehet. A jelentkezőket az elnök sorrendben hívja fel.

2. Az előadók egy óra hosszúig, a vitában résztvevők kivétel nélkül 10 percig beszélhetnek. Ezen utóbbi idő a közgyűlés hozzájárulásával meghosszabbítható.

3. Egy szónok egy tárgyhöz csak kétszer beszélhet.

4. Az ügyrendhez az elnök soronkívül adja meg a szót.

5. A szónoki lajstrom lezárására, vagy a vita berekesztésére vonatkozó indítvány mellett vagy ellene csupán egy szónok beszélhet, azután szavazás rendeltendő el.

6. Indítványok megokolására és az előadók zárszavára 15 pernyi idő állapittatik meg.

7. A csoportok küldöttei rendes körülmények között külön-külön bírnak szavazati joggal, de a központi vezetőség, vagy 20 közgyűlési küldött kívánságára minden helycsoport annyi szavazatot ad le, amennyi tagja van.

8. A közgyűlés folyamata alatt beadott indítványt legalább 20 küldöttnak kell aláírni.

9. A központi vezetőség és a titkárság tagjai bármikor föl szólalhatnak, ha valamely kérdésben fölvilágosításra van szükség.

10. A fől szóalók mindegyike szigoruan a tárgynál köteles maradni fől szóalásában.

ELŐSZÓ.

Szövetségünk ez év február hó 2—3-án tartotta V. országos közgyűlését és ma, nyolc hónap mulva, már újabb, rendkívüli közgyűlést kellett összehívunk. Szövetségünk közgyűlésének megtartása jelentékeny összegeket emészt fel és így joggal kérdezhetik tagtársaink, vajjon elkerülhetetlen volt-e ennek a rendkívüli közgyűlésnek az összehívása, mert éppen a mai rossz kereseti viszonyok mellett fokozottabb figyelemmel kell nézni a takarékoság szempontjait.

Nagyon súlyos okok készítették bennünket arra, hogy minden szempont figyelembevételével mégis összehívjuk a közgyűlést és a következőkben részletesen elmondjuk mindazt, ami elhatározásunkra befolyást gyakorolt.

Az elmondandók egy része már februári közgyűlésünk előtti időre megy vissza, de akkor még azt reméltük, hogy sikerül ezeket az ügyeket a nyilvánosság bevonása nélkül elintézni úgy, hogy Szövetségünk fejlődése csorbát ne szenvedjen. Az azóta történtek azonban megbizonyították, hogy az egyedüli helyes ut bányásztestvéreink nyilvánossága elé vinni mindazt, amit egyesek cselekedeteikben és a Szakszervezeti Tanács egész irányzatában helytelennek, a bányamunkás-mozgalomra és ezen keresztül az egész magyar munkásmozgalomra végzetesen veszedeelmesnek tartunk. Kell, hogy tagtársaink és az egész magyar bányamunkás társadalom véleményt alkothasson a történetekről és megszabhassák az utírányt, amelyet Szövetségünknek a jövőben követni kell: a megalkuvás és osztálybéke vagy pedig az osztályharc irányát, mert személyi kérdéseken túl és azok mélyén erről a kérdésről van szó.

Jelentésünkben kénytelenek vagyunk egyesek viselt dolgaival és személyi kérdésekkel is bőven foglalkozni, nem azért, mintha személyi harcot akarnánk bárki ellen is indítani, hanem azért, mert az ő cselekedeteikben, viselkedésükben és életükben tükröződik és nyilvánul meg az a helytelen irány, amely a magyar munkásmozgalomban már eddig is súlyos bajokat okozott és még súlyosabbakat fog okozni, ha evvel az irányzattal idejekorán nyíltan szembe nem helyezkedünk.

A régi kemény, osztályharcos magyar munkásmozgalomból a hatalommal paktáló, a kapitalizmustól könyöradományokat kérő, harcokat leszerelő mozgalmat akarnak csinálni azok, akiknek magánélete is a polgári világelfogásba való beilleszkedést, a szocialista morállal össze nem férő foltokat mutat.

A Szövetségünk békéjét felduló harc tehát elvi forrásokból fakad, bár kifelé úgy látszik, mintha csak arról volna szó: megmaradhatnak-e a Szövetség eddigi titkárai, Fodor József és Ocskovszki János a Szövetség élén, vagy pedig igaza van a Peyer Károly által ellenük indított agitációnak és el kell őket távolítani titkári állásukból. Mi azonban a kérdést nem személyi oldaláról fogjuk fel, a bányamunkásság nem egyes emberekért hoz olyan súlyos anyagi és véráldozatokat; a kérdés, amely fölött a rendkívüli közgyűlésnek döntenie kell, nem személyi kérdés, hanem választani kell, vajjon

viSSza akarnak-e térni ahhoz a peyerkárolyi politikához, amely a Bányamunkás Szövetségnek csaknem tönkremenetelét, huszezer tagról kilencszáz tagra való visszaesését okozta és vissza akarnak-e térni annak a Peyer Károlynak a vezetése alatt, akít munkásmozgalmi működése, demokráciát nem tűrő diktátori hajlamai és botrányokban kirobbanó magánélete már rég alkalmatlanná tettek minden vezető pozícióra a magyar munkásmozgásban. Vagy pedig nem térnek vissza erre az útra, hanem folytatják azt a meg nem alkuvó, osztályharcos munkáspolitikát, amelyet az utóbbi esztendőben a Szövetség élén Fodor és Ocskovszki elvtársak képviseltek, s amelynek hatása a bányamunkás-mozgalom föllendülésében, a harci kedv megerősödésében és a taglétszámnak kilencszázról háromezerre való emelkedésében mutatkozik.

Arra kérjük a küldötteket, olvassák végig a jelentést és azután teremtsenek maguknak tiszta helyzetet a Szövetségben, vessenek véget egyszer és mindenkorra a diktátorkodó, szervezetbontó, paktáló, és leereszkedő politikának, hogy azután ujult erővel folytathassuk a szervezés munkáját a jobb létfeltételekért és a munkásság fölszabadtatásáért folyó küzdelemben.

Tisztelt Közgyűlés!

Szövetségünk működéséről készült és az V. Országos Közgyűlésre kiadott összefoglaló jelentés adatai hű képét adják annak a lelkesedésnek és áldozatkészségnek, amelyen felépült az egykor 22.000-es taglétszámot számláló Bányamunkás Szövetség. A szocializmusnak hódító ereje ragadta magához a bányamunkásság nagy tömegét, akik lelkesedéssel övezték körül azokat a férfiakat, akik ennek az eszmének hirdetésére vállalkoztak. Isteni tisztaságnak hitték azokat és még álmodni sem merték volna azt, hogy a szocializmus hirdetői között is lehetnek olyanok, akik a polgári kapitalista rendszer kilengéseit szónoklataikban elítélik, de ők maguk semmivel sem különbek, mint azok, akik a kapitalista rendben a kilengéseket és erkölcsi telenségeket elkövetik.

Ezek közé tartozik Peyer Károly a Szakszervezeti Tanács főtitkára is, akinek jelenleg főtörekvése az, hogy Szövetségünkben kiirtsa mindazokat, akik az ő ténykedéseit ismerve, őt olyannak értékelik, mint a milyen... Az ő működésének eredménye az, hogy egykor 22.000 tagot számláló Szövetségünknek 1927 június havában 900 tagja volt, ami már a csődöt jelentette. Neki jól jött Jászai elvtárs halála, mert jó alkalom volt a sülyedni látszó hajóról való menekülésre.

Távozása alkalmával keresztül akarta vinni a régi tisztviselők elbocsátását (akik neki kellemetlenek voltak) és helyettük az ő megbízottját a Szövetségbe hozni. Ezt a szándékát a központi vezetőség keresztülhuzta, mert nem járult hozzá tervéhez. Ebben az időben a Bécsben megjelenő Arbeiter Zeitungban megjelent Kunfi Zsigmond elvtárs tollából egy nyilatkozat, amelyben megelégedésének ad kifejezést, hogy Peyer Károlytól a Szövetség megszabadult, mert az ő távozásával könnyebb lesz a viszálykodás áthidalása. Ennek a nyilatkozatnak megcáfolására kérte fel Peyer Károly az akkori vezetőséget, amit Fodor József és Ocskovszki János szövetségi tisztviselők felvilágosítására a vezetőség megtagadott. Ettől az időtől kezdve, ellenére azon ígéretének, hogy támogatni fogja a Szövetség tisztviselőit, a Szövetség ujjáépítésének munkájában, a támogatás helyett akadályokat gördített a tisztviselők működése elé.

A központi vezetőség ülésen a cáfoló nyilatkozat közlésére főérvként »A futóbolond« jelzöt használta Kunfi Zsigmond elvtársra, aki a Bécsi Arbeiter Zeitung külpolitikai rovat-vezetője.

A vizálykodás kirobbanása.

Szövetségünk V. országos közgyűlésének második napján a nyomdászok székházában levő trafik kirakatában láttam meg Ocskovszki elvtárs az »Uj Korszak« című Migray-féle röpiratot, amelyből vett egy példányt.

A röpiratban foglaltakat helykimélés okából nem tudjuk egész terjedelmükben elvtársaink elé tárni, csupán két adatot akarunk ismertetni. A röpirat írja:

A »Népszava« is eljutott a polgári lapok mekkájába: azaz a Tébe igazgatósága 1928. évi december havi ülésén felvette az anyagilag támogatandó lapok listájára.

Mi a Tébe? A Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete, amelyet röviden Tébe-nek neveznek. A Tébe-t három legnagyobb bank tartja a kezében, ugymint: a Magyar Kereskedelmi Bank, a Magyar Általános Hitelbank és az Angol-Magyar Bank. Ezeknek a bankoknak kezében van Magyarország ipari termelésének nagy része, ezeknek érdekköréhez tartozik a Magyar Általános Kőszénbánya r. t. tatabányai, tokodi és borsodi szénbányák, valamint a Salgótarjáni Kőszénbánya r. t. salgótarjáni, dorogi és nagymányok—szászvári szénbányák. De együttesen ülnék benne a »Bauxit-trösztben« Vida Jenővel és Chorin Ferencsel az élén.

A másik ügy az az utcai botrány, »megkorbácsoltatás«, amely Peyer Károllyal egyik szerelmi ügye kapcsán történt, amint azt a Pesti Hírlap megírta. Távol áll tőlünk, hogy bele akarjunk szólani bárkinek a magánéletébe, amelybe a szerelmi ügyek is tartoznak mindaddig, amíg ezek valóban magánügyek maradnak és a nyilvánosság nem kénytelen ezekkel foglalkozni. Ugy éreztük azonban, hogy annak, akit a munkásmozgalom vezető pozícióba emelt, még fokozottabban kell vigyázni magánéletének cselekedeteire mint bárki másnak, mert ha magánéletük botrányokban robban ki, az többé nem az ő magánügyük. Ezzel súlyos károkat okoznak az egész munkásmozgalomnak.

Ennek a felfogásunknak a helyességét a tények mihamarabb beigazolták, mert Peyer Károly utcai botránya mindössze egyetlen lapban jelent meg, az összes kurzuslapok, amelyek máskor oly örömmel fujsanak fel még valótlanságokat is, ha azt hiszik, hogy ezzel árthatnak a munkásság vezetőinek, ezt az esetet elhallgatták.

A »Magyar Törvénykezés« című jogügyi hetilap 1929. évi 1. száma a következőket írta:

»Kiváncsi. A kitűnő szélsőbaloldali vezér kellemetlen ügyéről — egy-két kivétellel — erős intervenció folytán nem írtak a lapok. Az egyik közbenjáró ismert bankvezér volt, a másik: ex-miniszterelnök, szélsőjobboldali vezérpolitikus. (Dr. S. L.)«

A »Csütörtök« című folyóirat 1929. IV. évf. 3. számában a Peyer-féle ügygel kapcsolatban a következő olvasható:

... »miként eshetett, hogy legutóbb, amidőn Peyer Károllynak, a szociáldemokrata párt vezető tagjának kellemetlen személyes afférja támadt, egyes lapoknál Krausz elnök ur járt közbe, hogy az incidens ne kerüljön az újságokba, sőt Krausz Simon intervenciójának eredményeképpen a Peyer-ügyről csak a Pesti Hírlap és a Budapesti Hírlap emlékezett meg.«

Majd a következőkkel fejeződik be a cikk:

»De Krausz elnök mutatott példát arra is, hogyan lehet visszaélni a sajtó jóhiszeműségével, hogyan lehet az aranytűkór megcsilllogtatásával ingyen és bérmentve kibővíteni olyanfajta összeköttetéseket, amelyeknek alapján adandó alkalommal egy elegáns gesztussal siethet a Nádor-utcai fezőr a kellemetlen helyzetbe került munkásvezér segítségére, talán éppen azzal az előrelátó gondolatokkal, hogy a szociálista pártfőnököknek az etikai érzése nem engedi majd meg, hogy tiltakozó szavát felemelje a Városháza tanácstermében, annak a kapitalistának az üzlete ellen, aki segítségére sietett kellemetlen órájában.«

Ha ez igaz — és a Népszavában nem olvastuk a cáfolatát — akkor Peyer a magyar munkásmozgalmat abba a szégyenletes helyzetbe hozta, hogy az osztályellenségnek: a bankkapitalizmusnak, és a politikai ellenségnek: a szélsőjobboldal exponensének kegyes jóakarátát kellett kikönyörögnie. De kétségtelen az is, hogy a kurzuslapok ezt az elhallgatást tisztán szívességi alapon nem tették meg, bizonyára kellett valami viszontszívességet ígérni. Peyer Károly magánéletéből olyan botrányok fakadnak, amelyekért a magyar munkásmozgalom károsodásával kell megfizetni. Ebbe a magánéletbe tehát nemcsak szabad, hanem kötelessége beleavatkozni mindenkinek, aki nem egyes vezetők jólétéért, hanem az egész magyar munkásmozgalom sorsáért aggódik.

Ezeknek a meggondolásoknak a hatása alatt a Migray-féle röpiratban foglaltakról felvilágosítást kértünk Esztergályos Jánostól, mert éreztük, hogy a magyar munkásmozgalom súlyos megkárosodásával fog járni, ha nem tudjuk annak állításait a munkásság előtt kéreken kétséget kizáróan megcáfolni. Esztergályos János megígérte, hogy a röpiratban foglaltakra nézve felvilágosítást fog kérni a Szociáldemokrata Párt titkárságától és azután tájékoztatást fog adni.

Azonban a hó vége felé a tisztviselők érdeklődésére csak azt a választ adta, hogy a Szociáldemokrata Párt titkársága és a Népszava kiadóhivatali vezetői — majd megbeszélnek az ügyet. Fodor és Ocskovszki elvtársak felháborodtak a semmitmondó válaszon és szószerint a következőket mondták Esztergályos Jánosnak:

»Mi az, hogy ez ideig még nem volt idő megbeszélni és megcáfolni a röpiratban foglaltakat, hisz a röpirat már több, mint egy hónappal ezelőtt jelent meg. Schmidt Sándor bányagazgató Dorogon előadást tartott a röpirat tartalmáról a munkások előtt, továbbá a bányatelepekre is küldött Migray a röpiratából és a mozgalom szempontjából nem mindegy, hogy a Szövetség tisztviselői mit válaszolnak a tagoknak, ha azok a történetek után érdeklődnek.«

Fodor és Ocskovszki látva azt, hogy a Szociáldemokrata Párt nem igyekszik Migray József állításait megcáfolni és annak ellenkezőjét bizonyítani, elhatározták, hogy felkeresik Migrayt és tőle kérdezik meg, hogy állításait mire alapozza. A röpiratból ugyanis nem tűnik ki, hogy ki járt el az »Uj Nemzedék« és a »Nemzeti Ujság« szerkesztőségénél a korbácsolásról megírt cikkek megjelenésének megakadályozása érdekében, de Migray Fodor és Ocskovszki elvtársak előtt azt állította, hogy az ex-miniszterelnök Huszár Károly, valamint közölte azt is, hogy Peyer Károly személyesen járt a hivatkozott kurzuslap szerkesztőségében és Cavalier szerkesztő ural tárgyalta »lovagias ügye« nyilvánosságra jutásának megakadályozása ügyében. Minden ügyre, ami a röpiratban megjelent, részletes tájékoztatást adott Migray, sőt közölte Ocskovszkival és Fodorral, hogy mindazt, amit elmondott, mondják el Peyeréknek és követeljék azoktól, hogy keressék becsületüket. Indítsanak ő ellene (Migray ellen) rágalmazásért és becsületsértésért eljárást és legyenek ellene mind a ketten tanúk annak bizonyítására, hogy ő mit mondott Peyerékre.

Migraytól eljővén Fodor és Ocskovszki a hallottakról részletesen tájékoztatták Esztergályos Jánost és ismét kérték, hogy az ügyre nézve hozzon a Szociáldemokrata Párt titkárságától felvilágosítást, illetve ellenbizonyítékot. Esztergályos János ismét ígértet tetti, hogy eljárt a párt titkárságánál és kérésünknek megfelelően sürgetni fogja a röpirat tartalmának megcáfolását. Ez év március hó elején azután meg is hozta Esztergályos János a Szociáldemokrata Párt titkárságának válaszát, de nem a Migray József által mondottak és megírott tények ellenbizonyításában, hanem azt az üzenetet hozta, hogy mivel a Szakszervezeti Tanács főtitkárának személyéről is szó van az ügygel kapcsolatosan és mivel Fodor elvtárs a Szakszervezeti Tanácsnak felügyelőbizottsági tagja, ennél fogva a Szociáldemokrata Párt titkársága átirta a Szakszervezeti Tanácshoz, hogy vonják felelősségre azért, mert Migray Józsefnél érdeklődni merészelt Peyer szennyese iránt. Esztergályos János közölte még megnyugtatóul Fodor és Ocskovszki elvtársakkal, hogy

a Népszava és a Tébe viszonya tisztázódni fog egy sajtóperrel, amelyet a Népszava indított az Uj Nemzedék ellen.

Tényleg volt egy sajtóper, még pedig Lendvai István fájvédó ellen, amely sajtóper az alábbi nyilatkozattal nyert elintézt. A nyilatkozatot a Népszavának LVII. évfolyam 52. számából irtuk le és az a következő:

»Nyilatkozat: Az »Uj Nemzedék« 1927. évi december hó 8-i számában »Már a Népszava is megkapta a karácsonyi segélyt« címmel megjelent közleménnyel kapcsolatban kijelentem, miszerint meggyőződtem arról, hogy a közleményben szerepelt

»Bauxit«-kommüniké közzétételéért a Népszava kiadóhivatala csakis a milliméter-soronkénti rendes tarifa szerinti közlési díjat vette föl

és így a közlemények e részében történt tévedésemet sajnálkozásomat fejezem ki. Lendvai István.»

Tehát az évi zárszámadást vagy egyéb a »Bauxit« tröszt érdekében álló közleményt magában foglaló kommünikéért a milliméter-sorokért járó díjat vették fel. Attól a Bauxit (aluminium) bányától, amely bányának élén igazgatói minőségben szerepel az a Graul Róbert, aki a következő tanácsot küldte 1925-ben körlevélben a bányatelepek igazgatóinak a Szociáldemokrata szervezett munkások elnyomására:

»Az utolsó hónapokban szenrendelések megcsappanása folytán az amugy is erősen redukált munkáslétszámmal hetenként három-öt munkanapot dolgoztathatunk, a munkások látják, hogy a helyzet javulásához semmi remény nincsen és a kényszerű üzemszünetek állandósulnak, így megélhetésük biztosítására kénytelenek a munkanapokon oly teljesítményt produkálni, hogy a növelt teljesítmény révén elérendő magasabb keresetekkel a kényszerű üzemszünetek folytán elvesztett műszakokra eső kereset hiányát pótolhassák. A mult tapasztalataiból jól tudjuk,

hogy minden béremelés a teljesítménynek esését vonta maga után, logikus tehát, hogy a kereset csökkenésének ellenkező hatása legyen a munkásokra.

A munkásság megélhetéséhez szükséges kereset előteremtésében már annyira ment, hogy jórésze nem reggel félhat órakor, hanem

már négy órakor száll le a bányába, délután három-négy órakor, sőt még később hagyják abba a munkát.

Miután a pótműszak teljesítését betiltottuk, a munkások a nyolc órán felül eltöltött időért műszakot nem kérnek, mert félnek, hogy a korábbi leszállást, illetve a munkának későbbi abbahagyását el fogjuk tiltani. A munkások nagyrésze effektive nem nyolc,

hanem kilenc, tíz, sőt tizenegy órát is tölt egy műszak jegyzése ellenében a bányában.

Mi mindezekről idejében tudomást szereztünk, de nem, hogy megakadályoztuk volna. hanem elősegítettük,

mert nézetünk szerint ez a körülmény könnyebbé teszi az elkerülhetetlen 12 órai munkaidőre való áttérést.

A bizalmiférfiak eleinte lebeszélni igyekeztek a 12 órai munkaidőtől való félelemből a munkásságot a munkaidő önkéntes meghosszabbításától. Mikor ez nem sikerült, alulirott közbelépését kérték, elutasító válaszuk után, hogy keresetük a többi munkáskeresetekkel arányban legyen, ők is a többiek példáját követve, nyolc óránál hosszabb időt töltenek a bányá-

ban. A teljesítményeket az összes üzemek úgy fokozhatják, hogy ha az üzemi viszonyok és a szénrendelések megengedik, akár fölös számú vágár beállításával hetenként legalább

két kényszerű üzemszünetet provokálunk és ezáltal a vágárok havi keresetét bérredukálás nélkül a megélhetési nivó alá csökkentjük,

a vágárok kénytelenek lesznek megélhetésük biztosítására fokozott munkával és teljesítménnyel keresetüket növelni. Amint a békebeli teljesítményeket elértük, vagy azon felül vagyunk és elegendő előírással rendelkezünk, fokozatosan áttérhetünk a mindennapi munkára. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a fölös vágároknak, még ha vidéki munkásokból is kerülnek ki,

sem tüzelőanyag-megtérítés, sem távolsági bérpótlék, sem vasuti költség, szóval a rendes béren felül semmiféle címen külön pótlék nem nyújtandó,

mert különben a teljesítmény emelése révén remélhető üzemköltség megtakarítás problematikussá válik. Nem hisszük, hogy ez bármi nehézséget képezne, hiszen nálunk nap-nap után tömegesen jelentkeznek vidéki munkások, akik örülnének, ha rendes (alap, 180%-os drágasági pótlék) bérezés mellett vették volna fel őket munkára. Eltekintenek úgy a távolsági bérpótléktól, mint a szénmegváltástól, csak azért, hogy megélhetésüket lehetővé tegyék. Előrelátó munkánk tárgyától függetlenül, itt említjük meg,

hogy célszerű volna az összes üzemeknél a vidéki munkások részére rendszeresített távolsági, vasuti, stb. pótlékokat megszüntetni, ha azokat még most is élvezik.

(E körlevél szelleme idézte fel a tatabányai 10 hetes sztrájkot.)

Ismételjük, ennek a körlevélnek szerzője Graul Róbert bányagazgató, aki jelenleg a Bauxit tröszt-höz tartozó gánti Bauxit (alumínium) bányának budapesti igazgatóságában foglal helyet. Ezen a telepen ma is 12 órai a munkaidő napi 3-4 pengős bér mellett. Itt kiüldözik azokat, akikről megtudják, hogy szervezett munkás. Szó sem lehet arról, hogy »Népszava« előfizető dolgozhasson a telepen. A munkások hegyoldalba vájt odúkban laknak. Ha észreveszik, hogy valaki idegen a telepre menve a munkásokat szervezni akarja, a legnagyobb hajszát indítják ellene.

Hangsúlyozzuk, hogy mi ellene vagyunk annak, hogy a »Népszava« kiadóhivatal vezetői ilyen módon szerezzék meg az anyagiakat attól a bányakapitalizmustól, amelynek minden törekvése a proletariátus rabszolgasorsban való tartása. Attól a bányakapitalizmustól, amely üldözi a Népszavát és a szervezett munkásságot. Minden osztálytudatos munkásnak el kell ítélni ezt a ténykedését az osztályharc alapján álló (mert eddig annak vallotta magát) Szociáldemokrata Párt orgánuma, a »Népszava« kiadóhivatali intézőinek. Ezek a szempontok azok, amelyek vezérelték Fodor Józsefet és Ocskovszki Jánost is eljárásuknál, amikor a Migray-féle röpiratban foglaltak megcáfolását követelték.

Visszatérve Fodor és Ocskovszki felelősségre vonásának ügyére, tényleg megtörtént, hogy 1929 március 15-én a Szakszervezeti Tanács Fodor Józsefet felelősségre vonta. Ezen az ülésen tárgyalatott a Társadalombiztosító Intézet alapszabálytervezete is, amelynek tárgyalása után hozott szaktanácsai határozat a reakciós kormány által a bányamunkásság részére javaslatba hozott jogok csorbitását célozta, amiről részletesen később lesz szó.

A felelősségrevonás alkalmával Fodor elvtárs tájékoztatta a Szaktanács tagjait, hogy milyen szempontok készítették, amikor Migraynál a röpiratban foglaltakra vonatkozólag érdeklődött. Elmondotta, hogy a Migraynál való érdeklődéssel semmiféle párt- vagy szakszervezetbontási célja nem volt, csak azért tette, mert Esztergályos nem hozott a párttitkárságtól kielégítő felvilágosítást. Ugy érezte, hogy mint párttag, joggal érdeklődhet bárhol a párt ténykedését bíráló röpirat tartalmának valósága vagy valótlanága iránt. Elmondotta, hogy Migraynál történt érdeklődése alkalmával győződött meg arról, hogy Migray József a szakszervezetekből a munkásokat az Általános Munkásszövetségbe és a Hackspacher-féle szervezetbe igyekszik csábítani. Eme körülményről őket azelőtt senki nem tájékoztatta, ezt azóta a Szövetség érdekében hasznosították. Reisz Mór azt állította, hogy Ocskovszki több ízben is tárgyalt Migrayval, amit Fodor elvtárs megcáfolt és bejelentette, hogy ezen egyszeri találkozássra is ő hívta magával Ocskovszki Jánost. Reisz Mór felszólalásában destruálásnak nevezte a két tisztviselő eljárását, majd szöszterint a következőket mondta: »Le kell bontani az ilyen destruálást!« Deutsch Jenő közbeszólt: »Aljaság és ocsmányság, amit tettek!«

Végül határozatot hoztak, amellyel kötelezni akarták Fodor elvtársat, hogy adjon sajnálkozó nyilatkozatot. Fodor elvtárs látva az, hogy a Szaktanács nem a megirt és a szocialista morállal össze nem egyeztethető cselekedetek megtörténtét, vagy meg nem történtét vizsgálja, hanem azok valóságát után való érdeklődést akarja megőrzékezeni, ezért a sajnálkozó nyilatkozat megtagadásával otthagyta a Szaktanácsot.

Migray Józseffel a pártból való kizárása óta ezen egyszeri megbeszélésen kívül többször nem találkoztunk. Aki ennek ellenkezőjét állítja, az hazudik.

A Szakszervezeti Tanács ez ügyben átiratot küldött Szövetségünk elnökének, melyben közlik a határozatot, amely szerint a Szakszervezeti Tanács elvárja, hogy a nevezettek belátják hibájukat és efelett kifejezik sajnálkozásukat. Közlik egyúttal azt is, hogy miután Fodor elvtárs a sajnálkozó nyilatkozatot nem adta le, ezért őket a két szövetségi tisztviselővel szemben bizalmatlansággal viseltetnek.

Amikor Fodor elvtárs Esztergályos Jánosnak elmondta a Szaktanács ülésen történeteket, Esztergályos a következő megjegyzést tette:

»Igen... ez az a Reisz Mór és Peyer-féle lebunkózási politika, amely megölje a Szociáldemokrata Pártnak. Mindenkit lebunkózni, aki az ő ténykedésüket helyteleníti.«

Az egész Migray-féle ügyről Fodor és Ocskovszki elvtársak jelentést tettek a központi vezetőségnek, akik egyébként valamennyien bebizonyították, hogy a nevezettek a Migray-féle találkozó alkalmával szerzett tapasztalataikat a bizalmiférfiakkal közölték, s ennek is volt szerepe abban, hogy a bányatelepek munkásai nem követték Migrayt.

A központi vezetőség egyhangú határozattal mondta ki, hogy nem tartja indokoltnak a Szakszervezeti Tanács határozatát, mellyel a két tisztviselőt sajnálkozási nyilatkozat megtételére akarják kényszeríteni és velük szemben bizalommal viseltetnek. De egyúttal megállapította a vezetőség, hogy a Szakszervezeti Tanács nem közölte az ügy másik részének vizsgálati eredményét, vajjon igazak-e Migray állításai. Elhatározták, hogy felkéri a Szakszervezeti Tanácsot, közölje az ügy eme részének vizsgálati eredményét is a Szövetséggel. Mindezt a Szövetség elnöke, Javorek Pál közölte a Szakszervezeti Tanáccsal, amelyre július 6-án érkezett válasz. A válaszirólban a következő kitétel olvasható:

„A Szakszervezeti Tanács nem kötelezte Fodort, hogy fejezze ki sajnálkozását, hanem eljárására vonatkozólag elfogadható felvilágosítást kért.» Majd tovább közlik, hogy a vezetőség által kívánt ügy szerintük rágalom, kivizsgálása már akkor megtörtént.

Azzal azonban adósok maradtak, hogy mit vizsgáltak ki és mi volt a vizsgálat eredménye.

Peyer látva, hogy Szövetségünk vezetősége egységesen az ő felfogásuk ellen határozott, taktikát változtatva, hozzáfogott fullajtárjai útján megbontani a Szövetség egységét. Ez a terve Bertrand Antal szövetségi tisztviselő és Takács József ajkai helyicsoport elnökének segítségével részben sikerült is, mert a pécskerületi, ajkai, brennbergi és tolnai kerületi központi vezetőségi tagokat július 6-án este bizalmas tanácskozássra hívták meg a Szaktanács helyiségébe. Nem tudjuk hogyan, de Peyernek sikerült őket megszédíteni. Nem gondolhatunk másra, mint szédítésre, mert normális körülmények között egyik nap hozott határozatukat a másik nap nem szokták megváltoztatni, különösen nem olyanformán, hogy homlokegyenest az ellenkezőjét csinálják annak, amit előzőleg határoztak.

A Szaktanács július 6-án kelt átirata szerint tagadásba veszik azt, hogy Fodort sajnálkozó nyilatkozat megtételére kényszerítették volna, pedig ezen a tanácskozáson Peyer még messzebb ment és amint Orosz Márton a vezetőségi ülésen beszámolt, azt követelte, hogy Fodor és Ocskovszki bocsátassanak el a Szövetségből, mert mindaddig, amíg a nevezett két tisztviselő a Szövetségben lesz, a Szakszervezeti Tanács és a Szociáldemokrata párt megtagadnak minden támogatást a Szövetséggel szemben.

A július 7-én megtartott központi vezetőségi ülésen, engedelmeskedve Peyer, Szövetségünk tönkretevéje, parancsának meg is tétetett a Fodor és Ocskovszki elbocsátására vonatkozó indítvány, de sikertelenül, mert a vezetőség többsége azt elvetette. Indítvány tétetett Bertrand Antalnak titkárrá való megválasztására, de ezen javaslat elesett Ocskovszki és Fodor el-

bocsátását célzó javaslat elvetésével. Azután mivel Esztergályos János előzőleg lemondott a »Bányamunkás« felelős szerkesztői tisztségéről, a vezetőség úgy határozott, hogy még egyszer fel-szólítja a felelős szerkesztői tisztség vállalására, ha azonban nem vállalná, az esetre előre kell jelölni a Szövetség tisztviselői közül valakit a felelős szerkesztői tisztség betöltésére. Jelölésre kerülve a sor, kiderült, hogy az alig néhány órával előbb elbocsátani szándékolta Fodor Józsefet, jelölték egyhangulag felelős szerkesztőnek, ha Esztergályos nem vállalja.

Eme határozatok megerősítették az előbbi ülés határozatát és így senki sem kényszerítette Fodort és Ocskovszkit a Szaktanács határozatának végrehajtására, de mivel a Szaktanács azt írta, hogy felvilágosítás híján hozta meg határozatát, ennél fogva a két tisztviselő önként vállalkozott, hogy levélben fogják a Szaktanácsnak megadni a felvilágosítást a Migray-ügyre vonatkozólag. Egyéni levelükre azonban a Szaktanács titkársága a következőket válaszolta a központi vezetőségnek:

„Augusztus hó 7-én kelt levelüket végrehajtóbizottságunk tárgyalta. Miután megállapította, hogy Önök eddig nem vonták vissza április 14-én kelt határozatukat, ennek következtében nincsen módjában addigi határozatát revízió alá venni. — Budapest, 1929 aug. 30. — Gál Benő s. k.

Mi volt lényegében vezetőségünk határozata? Az, hogy nem látja indokoltnak a két tisztviselőt kényszeríteni a sajnálkozó nyilatkozat megtételére. A határozatnak másik része pedig az, hogy kíváncsiak arra, hogy mivel bizonyítja a Szaktanács Migray állításainak ellenkezőjét. Ha a Szövetség vezetősége kötelezné a két tisztviselőt a sajnálkozó nyilatkozat megtételére, akkor nincs szükség arra, hogy határozatát a Szaktanács revízió alá vegye. Azt kívánni pedig, hogy a központi vezetőség kíváncsi se legyen a megírtak valódiságára, a legalálvalóbb kívánságok egyike.

Mindezekből látható, hogy Peyeréknél nem az a fontos, mi az igaz és mi nem, hanem egyedüli cél: kivégezni mindenkit aki az ő cselekedeteikkel nem ért egyet. Ő előttük az egység csak akkor egység, ha az ő erkölcsatlanságaik felett a tagok némán átsiklanak és ők nyugodtan folytathatják ott, ahol elhagyták.

A Szakszervezeti Tanács főtítkárának alapszabályellenes határozat-szövegezése,

amellyel Szövetségünket anyagilag és erkölcsileg megkárosította

A Szakszervezeti Tanács leveleiben kifejezésre juttatott machinációt (ravasz fondorkodást) azért alkalmazták, hogy amellettt folytathassák kutmérgező munkájukat. Amikor a fenti levelet megírták, már tervbe volt véve ravasz módon, Szövetségünk központjának megkerülésével Pécsen egy értekezlet az alábbiak szerint.

Nem hiszük, hogy a Szakszervezeti Tanács fennállása óta előfordult volna, hogy bármilyen nézeteltérés felmerülése esetén, valamely Szövetség vezetőinek hátmögött tagokat vagy helycsoportok bizalmiférfiit tagjáruk be nem fizetésére vagy a Szövetség részére befizetett tagjáruk elszámolásának megtagadására serkentette volna; vagy ilyen határozatnak részese, illetve ilyen határozatnak sugalmazója és fogalmazója lett volna.

Most pedig megértük azt, hogy a Szakszervezeti Tanács főtitkára leutazott Pécsre, ahová összehívta a pécskerületi csoportok bizalmiférfiit. Az itteni néhány vezetőségi tagnak félrevezetését úgy vélték keresztül vinni, hogy habár a Szövetség titkársága nem tudott az összejövetel idejéről, mégis úgy állították be, hogy a titkárság is meg lett hívva az ülésre, de nem jöttek, mert nem mertek Peyerrel szembenézni. Bertrand Antal szövetségi tisztviselő augusztus 29-én, csütörtökön közölte ugyanis Ocskovszki és Fodor elvtársakkal, hogy az egybehívott értekezlet szeptember 1-én, vasárnap lesz megtartva. Mint-hogy azonban szeptember 1-én a salgótarjáni kerületben két új csoport alakuló gyűlése volt engedélyezve és a borsodi kerületben eddig ismételt elhalasztott kerületi értekezlet volt előkészítve, ennél fogva sem az egyik, sem a másik tisztviselő nem tudott a pécsi értekezletre leutazni. Erről előre lettek a pécsiek értesítve, sőt kértük is az értekezletnek szeptember 7-re való elhalasztását, de erre válasz nem érkezett. Később azután kiderült, hogy a szeptember elsejére tervezett értekezlet csak mese volt, mert az nem is erre a napra volt összehívva, hanem augusztus 31-re, amiről a Szövetség titkárságának sejtelve sem lehetett.

Az ilyen módon egybehívott értekezleten azután Peyer Károly szabadon feketíthette be a Szövetség két tisztviselőjét. Meg is fogalmazta a bizalmatlansági határozatot, amelyben kimondják, hogy megtagadják az elszámolásokat és egyben felhívják a többi csoportokat is, hogy azok is ehez hasonlóan határozzanak. Valószínűleg így is történt volna, ha nem ismernék már kellőképpen Peyer Károly működését. Az alap-szabályellenes határozat kimondását Esztergályos János is elősegítette, elment az értekezletre annak a Peyer Károlynak kontárázni, akiről felelős szerkesztői tisztségének betöltése idején a Szövetség leltározása alkalmával azt mondta, hogy

»működése után hagyott egy személdombot, amire nem hiszi, hogy volna példa, valamely más szervezetnél.«

Majd később, amikor elvtársaink felháborodva vitatták a látottakat, Esztergályos megnyugtatóul a következőket mondotta:

»Miért zugolódnak elvtársak, — mirevaló a fölháborodás most, hisz Peyer már 1918-ban nem volt a bányakapitalizmussal szemben független, amikor a pénzeket az Otthonra elfogadta a Szövetségben.«

Ilyen véleménynyilvánítás után segített Esztergályos János a pécsi elvtársakat félrevezetni és uszítani a Szövetség titkársága és az ő működését kifogásoló központi vezetőségi tagok

ellen. Mi meg vagyunk arról győződve, ha a pécskerületi elvtársak meg fogják ismerni a ténykedésüket, nem fogják az erkölcsatlanságok és hazugságok leplezőit támogatni.

A Szaktanács megbízásából Szakasits Antal járt Salgótarjában. Az ottani helycsoport elnöke és még két elvtárs előtt a Szaktanácsnak azt a kívánságát tolmácsolta, hogy

»ők szeretnék, ha a rendkívüli közgyűlés a Szövetség két tisztviselője, Fodor József és Ocskovszki János nélkül lenne megtartva.«

Az elvtársak tiltakoztak ez ellen, amire Szakasits jónak látta elhallgatni.

Szakasits eredménytelen útja után Gál Benő próbálkozott a salgótarjániakkal és ő teljesen kiábrándította az egybegyűlteket, mert a vita hevében, amikor rajtacsípték hazugságain, az egyik elvtárs rászólt Gál Benőre a következő szavakkal:

»Szóval Ön az egység érdekében képes csalni és hazudni is? Gál Benő válasza ez volt: Igen!... az egység érdekében mindenre képesek vagyunk.«

Ezzel a kijelentésével teljesen bemutatta az ő mentalitását. Ezek után mindenki gondolkozhat és véleményt alkothat magának arról, milyen lehet a csaláson és hazugságon felépült egység.

Szövetségünk központi vezetősége eleget tett a pécsi kerület helycsoport vezetői kívánságának és szeptember 15-én megtartott ülésén rendkívüli közgyűlés összehívását határozta el. Erre az ülésre meghívtuk a Szakszervezeti Tanácsot is, de nem válaszolt és delegáltját sem küldte el, pedig ott esetleg tisztázni lehetett volna a Szaktanács és a központi vezetőség közötti nézeteltérést. Az ülésre eljött ugyan Peyer Károly, de előre bejelentette: ő nem a Szakszervezeti Tanács megbízásából, hanem csak mint magánember jött el, hogy szemébe mondják a vezetőségi tagok azt, amiről kint a telepeken beszélnek. Fodor József bejelentette, hogy majd ő megmondja, és elmondta:

»Beszélnek arról, hogy Peyer a vezetőség megkérdezése nélkül vitte el a Szövetség tulajdonát képező szőnyeget és karszékeket, beszélnek arról, hogy az Otthonra 1918-ban gyűjtött pénzeket nem egészen szabályszerűen kezelte, beszélnek a »nyomdászok ügyében eljárás a belügyminisztériumban« cím alatt kiadásba helyezett összegekről, amelyet a vezetőség levonásba hozott a fizetéséből, beszélnek a korbácsolásról és azzal kapcsolatosan Krausz Simonról, szélsőjobboldali ex-miniszterelnökről, szóval a Migray által megírt eseményekről.«

Ezt már Peyer nem bírta el, mert bejelentette, hogy ő ezekre nem kíváncsi és eltávozik, mert csak arra volt kíváncsi, hogy mit tud Nagy Pál.

Mi a tulajdonképeni oka annak, hogy Peyer végezni akar Fodor Józseffel és Ocskovszki Jánossal?

Ha valaki azt hiszi, hogy a két tisztviselőnek Migraynál való érdeklődése volt az egyedüli oka a Szakszervezeti Tanács és a Szövetség központi vezetősége közötti konfliktusnak, az téved, mert annak oka a következőkben keresendő:

Mi bányamunkások, akik nem végeztünk egyetemet, kellő iskolázottság híján kerültünk tagtársaink megbízásából a Szövetség vezetőségébe. Nem rendelkezünk kellő gyakorlati tapasztalattal és »naivságunkban« vakon hittünk azokban, akik a Szövetség irányítását végezték. Nem mertünk még gondolni sem arra, hogy azok szabálytalanságokat követnek el, hogy visszaélnek azzal a bizalommal, amelyet irántuk tanúsítottunk.

Hallottunk ezelőtt néhány évvel arról, hogy a Szövetség belső életében valami nincs rendben, de hivatkozás történt arra, hogy választottbíráóság tisztázza az ügyet. Csóka Vendel és Batta Gyula együttesen hangoztatták, hogy Peyer az Otthonra egybegyűlt pénzeket Bécsbe magával vitte és hogy a Szövetség tulajdonát képező nagy vörös mokett szőnyeget székekkel együtt Peyer Károly elvitte a vezetőség hozzájárulása nélkül. Egy bizonyos idő múlva azt hallottuk, hogy a választott bíróság Peyer Károlyt rehabilitálta. Csodálatos módon Csóka Vendel, Battát cserbenhagyva, Peyer mellé állt és a bányatelepeken bizonyítani igyekezett annak ellenkezőjét, amit azelőtt állított. Batta Gyulát felfelmentették sikkasztásért, aki ellen Csóka Vendel vallotta, hogy az ő tudta és beleegyezése nélkül vitte el Batta Gyula az írógépet és vásárolt német márkát, amelyet vejének nevében helyezt el a bankban, amiből több mint 100.000 korona kára volt a Szövetségnek. Batta Gyulát letartóztatták és csak a kár megtérítése ellenében szabadult a büntetés elől. Ez így rendben is van, aki bűnös bűnhődjön. De ma, amikor kellő világosság derült a Szövetség másik két volt vezérének: Peyer Károlynak és Csóka Vendelnek ténykedéseire is, megállapíthatjuk, hogy ha hármut közül akár egyik, akár a másik visszaélését tekintjük, egyik a másiknál nem sokkal súlyosabb.

Azok, akik előtt Csóka Vendel Battával együtt Peyer visszaéléseit suttogott, gondolkodóba estek és feltűnt, hogy Csóka frontot változtatott és Peyer mellé állva Batta Gyula ellen ment. Akkor az a vélemény volt, hogy tévedhetett Csóka a Peyer ellen hangoztatott ügyeknél. De, hogy ez utóbbi felfogás téves volt, az a következőkből tűnik ki:

A Szövetség központi vezetőségének 1924. január 13-án megtartott ülésén Fodor József előterjesztette, hogy észlelte szerint Csóka Vendel visszaélést követett el azáltal, hogy több ízben egy és ugyanazon napokra, amikor bányatelepeken kiküldetésben volt, a kiküldetési díjat is elszámolta, azonkívül »vilamosköltségek Budapesten« címmel számolt el összegeket. Még ma is megállapítható, hogy azokat Peyer Károly utalta ki, mert az elismervények kéjegyével vannak ellátva. A visszaélések további elkerülése céljából Fodor József indítványozta,

hogy a vezetőség adjon felhatalmazást neki és Bertrand Antalnak, hogy a kiadási utalványok nekik is be legyenek mutatva, kéjegyükkal való ellátásra. Ennek az indítványnak elhangzása után Peyer Károly az asztalra csapott és tiltakozott az indítvány ellen, mondván:

»Ez bizalmatlanságot jelent, ami ellen tiltakozom. Én husz éve veszek részt a mozgalomban, de ilyesmit nem kívántak tőlem.«

Majd felugrott helyéről és otthagyta az ülést. Ezideig ugyanis valahányszor előfordult, hogy valaki az ő akaratának ellentmondott, felfogásának érvényrejuttatásánál a felelősség kérdését vetette fel, amivel a legnagyobb igazságot is meghátráltatta, mert a vezetőségi tagok nem rendelkeztek akkor gyakorlati tapasztalattal, hogy önállóan vállalni tudták volna még a vezetést. A vezetőségi tagok megijedtek, hogy ha Peyer a Szövetségből elmegy, akkor összeomlik minden. Győzött a csellfogás, elmentek könyörögni Peyernek a lakására és visszahívták. Visszajövele után bejelentette, hogy csak úgy hajlandó tovább működni, ha teljes bizalmat kap, úgy, mint azelőtt. A bizalom megszavazása után anélkül, hogy komolyan megvizsgálták volna a szabálytalanságokat, Peyer fogalmazott egy jegyzőkönyvet, amelyben a következő kitétel olvasható:

Felügyelőbizottság határozata.

A felügyelőbizottság megállapítja, hogy a felvett kiadások jogosak voltak és a hasonló kiadások a jövőben is folyósíttassanak.

A vezetőség a felügyelőbizottság határozatát tudomásul vette. — Budapest, 1924. január 13.

Észerint tovább is lehetett volna kétféle költséget elszámolni. Fodor József ebbe nem nyugodott bele és írásban adta a vezetőségnek tudtára, hogy a visszaélések ügyét a vezetőség ismert határozata ellenére, a Szövetség legfelsőbb fóruma, a közgyűlés elé fogja terjeszteni.

Jellemzésére a Gál Benő-féle felfogásnak, közöljük az elnöklete alatt működött választottbíráósági jegyzőkönyv azon kivonatát, amely Fodor elvtársnak kioktatásul szolgált és amelyet Gál Benő adott elő. Ez a következő: »Tartozik azonban kijelentni, hogy szociálista kötelességének tartja minden szakszervezeti taggal szemben, hogy a vezetőségek hozott határozataiban megnyugszik és azokat végrehajtani igyekszik. Annál inkább szociálista kötelességének tartja, hogy vezető tagok, tisztviselők minden ilyen határozatban nemcsak megnyugszanak, hanem azokat végrehajtani töreksenek és ezért nem tartja helyesnek azt a kijelentést, amit Fodor elvtárs május 26-iki levelében tett, hogy ő kifogásait a vezetőség ismert határozata ellenére fenntartja és ezzel egész a közgyűlésig elmegy.«

Ez a Gál-féle elmélet. Ha akkor Fodor elvtárs nem lett volna tisztában azzal, hogy a Szövetség legfelsőbb fóruma a közgyűlés, ahová minden vitás ügyet végleges eldöntés végett vinni lehet, akkor beugrott volna annak a hazugságnak, hogy

a legfelsőbb fórum a felügyelőbizottság vagy vezetőség, amelynek határozata ellen nincs fellebbezésnek helye.

Csóka Vendelnek a Battával szembeni Pálfordulására kellő fényt vetnek a következő ténymegállapítások: 1924. év március havában, amikor a Teréz-köruti irodahelyiségből el kellett költöznie a Szövetségnek, a költözködés előtt Fodor József és Bertrand Antal a berendezésről leltárt készítettek. A leltárfelvétel alkalmával állapították meg, hogy hiányzott egy írógép, egy íróasztal, egy nagy, négyzetletes vörös mokkai szőnyeg és székek. A hiányzó tárgyak holléte utáni érdeklődés alkalmával Peyer közölte, hogy az írógép azonos azzal az írógéppel, amelyet Batta elvitt. Az íróasztalra Csóka Vendel ismerle el, hogy az nála van. Fodor elvtárs abbeli kérdésére, hogy az íróasztal mikor és hogyan került hozzá, Csóka azt válaszolta, hogy ő azt 1921. évben, amikor Budapestre költözött, megvette a Szövetségtől 100 K-ért. De, amikor Fodor érdeklődött, hogy hol van bevételezve a 100 K, akkor Csóka azt mondta, hogy elfelejtette befizetni. Majd Peyer Csóka védelmére kelve, kérte Fodort és Bertrاندot, hogy állapítsák meg az íróasztal akkori árát és Csóka azt megfizeti. Fodor elvtárs azon közlésére, hogy a tisztviselőknek nincs joguk egymásnak eladni vagy elosztani a vezetőség hozzájárulása nélkül a Szövetség butorzatát, Peyer Csókához fordulva a következőket mondta:

»Ha még ilyen bagatellügyet is vezetőséggel akarnak elintézni, akkor legjobb lesz, ha visszahozza az íróasztalt«.

Ekkor kiderült ugyanis, hogy Peyer Károly az 1921. évben, még mielőtt Batta ellen a vizsgálatot megindították volna, hozzájárult ahhoz, hogy Csóka Vendel az íróasztalt elvigye anélkül, hogy azért megfizette volna értékét. Peyer valószínűleg számított arra, hogy Csóka Vendelre nagy szüksége lesz a Batta-féle ügynél.

Peyer Károly erkölcsi felfogását dokumentálják még a következők:

Megállapítást nyert, hogy ő sem volt az írógép- és íróasztal elszállítóknál külön, mert ő ugyanúgy mint azok, anélkül, hogy a vezetőség hozzájárulását kérte volna, az 1919. év közepe táján elvitte a Szövetség tulajdonát képező szőnyeget és székeket, amelyeknek vásárlóértéke 1919. március 11-én 380 korona volt, az ez év május 2-án 312. tétel alatt elkönyvelt kiadási utalványhoz csatolt számla szerint. Ő is éppenúgy, mint Csóka Vendel, elfelejtette az árát befizetni és azt csak 1921. év június 18-án, tehát két évvel később a 308. tétel alatt fizette be 380. értékét veszített papírkoronában. Ha a pénzérték csökkenését vesszük alapul, akkor a 380 K helyett 3420 koronát kellett volna befizetnie és eszerint a Szövetség vesztesége 3040 K volt, amely összeg ebben az időben megfelelt 500 tag által befizetett egyhavi tagsági járuléknak. Erre Peyer azt mondja, hogy Batta Gyula a bűnös, mert nem vonta le abból az összegből, ami neki bécsi tartózkodása alatt járt. E ravasz elgondolásból fakadó érv arra jó, hogy tudatlan embereket tévesszen meg, vagy olyanokat, akik nem ismerik a történeteket. Központi vezetőségünk legutóbbi ülésén is ezt az érvet hangoztatta. Meg-

feledkezett arról, hogy vannak a Szövetségben olyan elvtársak is, akik nagyon jól emlékszenek arra, hogy a szőnyeg eltávolítása után még csaknem egy évig, tehát Bécsbe való távozásig ő volt a Szövetség ügyvezető titkára. Teljesen ő rendelkezett a Szövetség vagyona, kiadása és bevételei felett, vagyis mód és idő is lett volna arra, hogy e műtetet önnönmagán végrehajtsa. Nem is kellett volna magát megerőltetni, mert ebben az időben jutott olyan helyzetbe, hogy a tisztességes megélhetéshez elegendő fizetése mellé, ha nem is sokáig, de miniszteri fizetést is kapott.

Élnek még elvtársaink közül sokan, akik emlékeznek arra, hogy 1918-ban hosszukás, fehérszínű, úgynevezett »Otthon«-bélyegeket vásároltunk két koronás értékben. A cél már akkor az volt, hogy a Szövetségnek székházat fogunk szerezni. Ebben az időben Peyer beismerése szerint a bányatársulatok is adakoztak a bányamunkás-otthon létesítésére. Ekkor Peyer kormánybiztos volt és az összegeket az ő nevére címezve küldték. A bányatársulatok adakozásának összege 320.000 koronát tett ki, amelynek a Szövetség könyveiben sehol nyoma nincs 1921-ig. **Ezt az összeget 1920-ban, bécsi tartózkodása alkalmával magával vitte anélkül, hogy akár a vezetőség vagy az idehaza tovább működő titkárság vagy elnökség hozzájárulását kérte volna.** Ezt látszik igazolni az a körülmény, hogy a vezetőségi jegyzőkönyvekben ilyen határozatnak sehol nyoma nincs. Az Otthon pénzének illetően való kezelése következtében óriási kár érte a Szövetséget, mert az 1918. évi 320.000 korona 1922-ig 160.000, értékét veszített, papírkoronára apadt le.

A Szövetségből való eltávóztatása után Fodor József és Ocskovszky János tudva azt, hogy az Otthon-pénzekekről szóló bankátutalási értesítések és a bányatársulatok átutalási értesítései még mindig Peyernél vannak, kérték, hogy az ügyről adjon felvilágosítást. Hiába volt minden felszólítása a központi vezetőségnek a hivatkozott iratokért, minden felszólításra más és más okoskodással tért ki az iratok átadása elől. Először hivatkozott arra, hogy mivel az iratok az ő nevére szólnak, azok az ő tulajdonát képezik. Majd később arra hivatkozott, hogy azokat mindaddig nem hajlandó senkinek átadni, amíg a Bányamunkás-Otthon Rt.-nak ő az ügyvezető igazgatója, mert azok az iratok a részvénytársaság tulajdonát képezik. Utóbbi érve egészen nevetséges. Olyan pénzalutalási értesítések, amelyeknek összegei még ezideig kiadásba sincsenek helyezve a Szövetség könyveiben, nem lehetnek egy más intézmény tulajdonai.

Végül a Szociáldemokrata Párt által kiküldött hetes-bizottság foglalkozott az üggyel és egyik tagját kiküldte felülvizsgálni az Otthon pénzkezelését. A vizsgálat alkalmával Pollák bizottsági tag a pénzérték leromlásával magyarázta a kárt. A számításoknál azonban kiderült, hogy még mindig mutatkozott 50–60.000 kor. hiány, amire Peyer nem tudott felvilágosítást adni, de Pollák a következő kérdés feltevésével segítette ki:

»Mondja Peyer elvtárs, nem valami ügynökkel vitette ön Bécsbe a pénzt, aki ügynöki díj címen számította fel a hiányzó összeget?«

Peyer megragadta az alkalmat és rámondta az igent. (Erre Csóka Vendel és Batta Gyula tudnának válaszolni, hogy vajjon igaz-e.) Fodor József és Ocskovszky János tudomásul vették az Otthon pénzkezelésének illetően való igazolását a bizottság előtt. De ez a körülmény semmit sem változtat azon, hogy Peyer Károly szabályellenességet követett el az Otthon pénzkezelése körül, amivel kárt okozott a Szövetségnek.

Az elvtársak előtt Peyer állandóan dicsekszik azzal, hogy milyen helyes gazdálkodást folytatott a Szövetségben. Ezzel szemben igaz az, hogy ha abban az időben ingatlanba fektették volna a gyűjtés eredményét és nem hurcolta volna el Peyer Bécsbe magával, akkor az összegnek ma több mint 100.000 P értéket kellene képviselnie.

Nyomdafestéket nem tűrő cselekedetei következményének költségeit a 700 pengős képviselői tiszteletdíj és a Szövetségtől kapott 500 pengő, összesen 1000–1200 pengős havi fizetése mellett Peyer mégis a Szövetségnél helyezett kiadásba. Így a 221. tétel alatt 40 P 65 fillér összegben, **»Nyomdászok ügyében eljárás a belügyminisztériumban«** címmel a Szövetségénél 1927. év február hóban. Ezt az összeget Fodor József és Ocskovszky János javaslatára a központi vezetőség Peyer Károly fizetéséből levonásba hozta, mert megállapította egyhangulag, hogy szabálytalan volt.

Kétszínű játékát bizonyítja a következő eset is, amely végeredményben a Szövetségnek került pénzébe.

A gépirónó nyári szabadsága az 1927. évben július 24-én vette kezdetét. A szabadságidő 3 hét volt. Minthogy azt megelőzően már 10 napot engedély nélkül kimaradt, ennél fogva a szabadságidejéből az le lett számítva. Igen ám, de amint később kiderült, nemhogy meg lett volna rövidítve a szabadság, hanem 4 héttel meghosszabbították. Augusztus 7-én járt le a szabadságidő és még tizedikén sem jelentkezett a gépirónó. Ekkor Ocskovszky érdeklődött Peyernél, aki azt válaszolta, hogy egyáltalán nem tudja, hogy hol van. Két nap múlva azonban kiderült, hogy augusztus 20-ig Peyer meghosszabbította a szabadságát. A Szövetség titkárságának félrevezetése céljából Peyer 23-án reklamáta a gépirónót, holott Ocskovszky elvtárs az Országos Pénztártól megtudta, hogy Peyer ismét elintézte szeptember 7-ig a gépirónó szabadságát, amit egyébként a gépirónó is bizonyított hazajövele alkalmával a Peyer által írt levelekkel. Ekkor tűnt ki, hogy amikor Peyer maga is reklamáta a gépirónót, ugyanakkor intézték el a szabadság meghosszabítását is. Tehát félrevezette és becsapta Peyer a Szövetség titkárságát.

Minthogy Peyer a gépirónónek előre kiadta előlegekben csaknem az egész, még hátralevő fizetését, a gépirónó nem töltötte le a hátralevő felmondási időt. Sőt Peyer kapacitálta Ocskovszkyt és Fodort, hogy adjanak neki még havi nyolcvan pengőt, de azt azok megtagadták. Október 4-én megjelent Gál Benő a Szövetség irodájában és Ocskovszky Jánost, Frank József könyvelő előtt kapacitálta, hogy a Szövetség adjon a gépirónónek még havi 50 pengőt és annak ellenében, ha a Szakszervezeti Tanács által rendezett szemináriumon a Szö-

vetség tisztviselői is részt vesznek, nem kell megfizetni a szemináriumi költséget. Ocskovszky János ezen ígéretre sem adott pénzt, aminek következménye volt azután az, hogy 8 nap múlva küldte Gál Benő a szemináriumi számlát. Ocskovszky János ekkor a számlát visszaküldve, hátlapjára írta a következőket:

»Habár N. N. gépirónó ügye kedvezőtlenül intéződött is el, reflektálunk az ingyenes oktatásra.«

Erre az aljas üzleti szellemre akarta Fodor József és Ocskovszky János a Szövetség központi vezetőségnek figyelmét felhívni azzal, amikor f. évi szeptember 15-én megtartott ülésen Frank József könyvelővel akarta bizonyítani a fentieket. Ez Peyer Károlynak kellemetlen volt. Kétségbeesésében Frankra ordított:

»Frank elvtárs! Ha önben egy kis szociális érzés van, ha ön önérzetes szocialista, akkor a feltett kérdésre nem válaszol.«

Ez a tény ismét azt bizonyítja, hogy Peyer szerint az önérzetes szocialista érzés az igazság elhallgatásában és az erkölcstelenségek leplezésében merül ki.

Peyer Károlyt a Szövetség titkársága felszólította távozásra alkalmával, hogy hivatalosan adja át a Szövetséget és adjon számot mindenről. A válasz ekkor az volt, hogy

»6 bizony nem ereszkedik le az Orosz Mártonokhoz érve ezalatt a központi vezetőség tagjait.«

Esztergályos János meghívására ugyanezt mondta, aki Peyernek ezen kijelentését a Párt hetes-bizottsága előtt is valótta. Neki eszerint a bányamunkások csak addig voltak jók, amíg fejőstehenekként használhatta őket. Amikor már ezt nem lehet velük, akkor már nem tartja érdemesnek leereszkedni hozzájuk.

Áldozatkészségének tanujelét adta Peyer Károly 1926 év őszén tartott elnökségi ülésen, amikor Fodor József a gazdasági válság idejére indítványozta, hogy a tisztviselők is hozzájáruljanak az áldozatot, hogy fizetésüknek 25%-áról mondjanak le. Ekkor egyedül Peyer volt, aki ez ellen tiltakozott és nem tette magáévá az indítványt, mondván:

»En bizony nem mondok le, mert ha egy Dob-utcai zsidóhoz megyek dolgozni az is többet fizet.«

Képviselői fizetése 9 millió K, a Szövetségénél pedig 6 millió korona volt. Amíg tehát a Szövetség kifizetésekkel alkalmas volt hajlandók voltak áldozatot hozni, addig ő csak akkor mondott le szegényszemre, amikor ez sajtó útján nyilvánosságra került. Ilyen az ő áldozatkészsége.

Peyer a Szakszervezeti Tanács főtitkárává történt választása után még vállalta a **»Bányamunkás«** lap felelős szerkesztői tisztségét, valamint ígéretet tett arra is, hogy a Szövetség két tisztviselőjét támogatni fogja működésükben. A lapszerkesztés körüli munkát Fodor és Ocskovszky elvégezték, Peyer éppen csak a kész anyagot nézte át, de a legtöbb esetben azt sem, mert másokkal nézette át és végeztette el az ellenőrzést. Gáncsoskodását távozását után akkor kezdte el, amikor 1927 május hó végén Genfben a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal

ülésén vett részt. Genfből a Szövetségben történetekre vonatkozólag nem a Szövetség titkárával levelezett, hanem az adminisztratív tisztviselőkkel. A Szövetség titkárával csak akkor lépett érintkezésbe, amikor előbbiektől nem kapott kielégítő felvilágosításokat.

Ebben az időben készítette elő a Salgótarjáni Köszénbánya Rt. igazgatósága Salgótarjában a temetkezési együletet. Erről Peyert tájékoztatta a titkárság, aki Genfből azt írta, hogy minden lehető el kell követni a bányagazgatóság terve ellen. A titkárság elhatározta, hogy kiadja a Bányamunkás és abban fogja felvilágosítani a salgótarjáni munkásokat a temetkezési egyület hátrányairól. A lap részére kértek Peyertől tudósítást is a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal üléseiről, amire a válasz az volt, hogy elfoglaltsága mellett örül, ha a Népszavát tudja tájékoztatni. Ezekután a titkárság Gál Benőhöz fordult tanácsért, aki helyeselte a lap kiadásának tervét és megígérte, hogy ha a lap anyagával elkészül a titkárság, akkor azt felül fogja vizsgálni.

A lap részére szóló kéziratokat elkészítve Gál Benőnek átadtuk ellenőrzés végett június 11-én. Gál Benő ígéretet tett, hogy a kéziratokat átnézi és azonnal nyomdába küldi. Június 16-ig mindennap megkérdeztük, hogy átnézte-e és elküldte-e a nyomdába, de ő hivatkozott elfoglaltságára, amelyet a sztrájk okozott és azért nem tudott 5 nap alatt egy órai időt szakítani a kézirat áttekintésére. Kérte, hogy legyenek nyugodtan és várják meg türelemmel, amíg időt szakít az áttekintésre. Végül június 17-én kiderült Gál Benő és Peyer közlése a lap körül, mert a titkárság határozott fellépésére Gál Benő a következőket válaszolta:

»A kéziratot még mindig nem néztem át, de a lap nem fog megjelenni, mert irtam Peyernak, hogy önök a lapot meg akarják jelentetni, és ő (Peyer) azt a választ adta, hogy addig, amíg ő haza nem érkezik, a lap nem jelenhetett meg.«

A kéziratokat Oeskovszky visszakérte, de Gál Benő megtagadta annak visszaadását. Így a Bányamunkás-lap csak június 25-én jelent meg, amikor már régen levonta a bányalársulat a járulékot a temetkezési egyület részére. Ez esetenél Gál Benő kétszínűsége abban állt, hogy állandóan elfoglaltságára hivatkozott, amíg kiderült, hogy nem is az volt az oka a halogatásnak. Peyer Károly pedig, amíg a titkárságnak azt írta, hogy mindent kövessen el a titkárság a temetkezési egyület ellen, addig megakadályozta azt, hogy a lap megjelenhessen.

Ha nem kétszínűsködtek volna és megmondják előre, hogy a lap nem jelenhet meg, akkor a titkárság a lap elkészítésével nem foglalkozott volna és ahelyett személyes agitációt folytathatott volna a temetkezési egyület ellen.

A pilisvörösvári sztrájk eseményei.

Szövetségünk tagjainak élénk emlékezetében él még a pilisvörösvári elvtársaink hőies küzdelme, amelyet zord tél idején 8 hetig vívtak. Tekintettel arra, hogy a harc hossza nyulása előrelátható volt, a Szövetség titkársága 1928 november 29-én levélben közölte a Szakszervezeti Tanács titkárságával a sztrájk kitörésének okait és kérte, hogy a lapokban tegyen

közzé felhívást a szervezett munkássághoz, amelyben hívja fel figyelmét a harcban állókra. Levelünknek idevonatkozó része a következőképpen szólt:

»Ha nem is kecsegtet bennünket nagyobb eredmény a jelenlegi rossz gazdasági helyzet következtében, mégis nagy hatással lenne, ha a Szakszervezeti Tanács a lapokban felhívást tenné közzé, melyben felhívna az ország szervezett munkásságát a harcban álló bányászok erkölcsi és anyagi támogatására.«

E levél megírására Gál Benőnek szóbeli kérésünkre adott válasza készletezett. Ugyanis Gál Benő a következőket mondta:

»Nem szabad és nem lehet a Népszavában felhívást közzétenni, mert annak következményei lehetnek, hanem csak levélben hívják fel a szakszervezeteket.

Hiába volt azon érvelésünk is, hogy számitanunk kell a sztrájkolókkal rokonszenvező polgárságra is ez alkalommal. A felhívás nem is jelent meg a sajtóban és így 1928 december 3-án ismét felszólítottuk levélben és ki is oktattuk a Szaktanács titkárságát. Ez a következő:

T. Magyarországi Szakszervezetek Szövetségének.
(Szakszervezeti Tanács)

Budapest.

Tisztelt Elvtársak!

Előbbi levelünkben a pilisvörösvári sztrájkoló bányászok támogatására kértük fel Önöket. Peyer elvtárrsal folytatott telefonbeszélgetésünk szerint a szervezeteket levélben fogják felhívni a támogatásra... Mi fontosnak tartanók, ha a Szakszervezeti Tanács a Népszavában hívna fel az ország szervezett munkásait, hogy fillérekkel jönnének a sztrájkolók támogatására. Igaz, hogy hivatalosan gyűjtést rendezni nem lehet, de a magánjog elve alapján, minden munkás oda teszi keresményét, ahová neki jó esik.

Ezen ismételt felszólításunkra leadták azután tudósításunk mögött a Népszavában december 4-én egy szűkszavú néhány soros felhívást, amelynek megjelenése napján a következő levelet küldte a titkárság a Szakszervezeti Tanácsnak:

Tisztelt Elvtársak!

Folyó hó 29-én kelt levelünkben értesítettük Önöket a pilisvörösvári bányamunkások küzdelméről, amelyet alig egypár fillérnyi bérjavításért folytatnak. Közöltük abbéli véleményünket is, hogy mit remélhetünk ma a szakszervezetektől. Erkölcsiekben mégis többet vártunk a Szakszervezeti Tanács titkárságától, mint amit ismételt levélbeli kérésünkre tett.

A mai Népszavában megjelent vérszegény sleifinél több és megfelelőbb helyen jelenhetett volna meg a felhívás. Az általunk leadott tudósítás mögé elrejtett szűkszavú szaktanács felhívást nagyon kevés olvasó veheti észre. Még kevésbé bír hatóerővel.

Tisztelettel kérjük az elvtársakat, hogy a felhívást megfelelő formák között és helyen ismételjék meg. Ezt várjuk az egyenlő elbánás elvének alapján.

Jószerecsét!

Erre a levélre azután megfelelőbb formák között és helyen adta közre a Szakszervezeti Tanács titkársága a felhívást.

A pilisvörösváriak hősiessé küzdelmének ideje alatt a bányakapitalizmus fullajtárjai állandóan hangoztatták, hogy Peyer Károly vezetése alatt soha sem éleződött így ki a helyzet. Sőt a főszolgabíró is azt hangoztatta a bizalmiférfiak előtt, hogy miért nem Peyer Károlyhoz fordulnak, aki majd megtalálja a kibontakozást.

Az alábbiak lényegesen igazolni fogják, hogy Peyer megtalálta a kibontakozást a bányakapitalizmus számára a döntőbíró-ság jelszavával.

Azt mondta, hogy paritásos alapon összeállított döntő-bíró-ság fogja a sztrájkolók kívánságát tárgyalni a népjóléti miniszter elnökletével, amit a Szakszervezeti Tanács magáévá tett és ráoktrojált a Szövetségre. A Szövetség titkársága felvetette ennek alapján a munkát és amikor a tárgyalásra került a sor, akkor kiderült, hogy sem döntőbíró-sági, sem paritásos alapon összeállított egyeztető bizottságról nem volt szó. Esztergályos János és Fodor József előtt Andréka Károly főkapátny-helyettes kijelentette, hogy semmiféle döntőbíró-ságról szó sem volt, csak arról, hogy a miniszter meghívta a munkáltatók és munkások képviselőit a békéltetésre. Majd a miniszter is kijelentette, hogy döntőbíró-ságról szó sem lehet, mert nincs törvényes alapja ilyen szerv létesítésének.

Ez a Peyer-féle puccs idézte fel a pilisvörösvári munkások között a szervezet iránti bizalmatlanságot és civódást, amely oda vezetett, hogy a bányagazgatóság nyugodtan dobálhatta ki a munkából azokat, akik kapitalista szempontból kellemetlenek voltak. Eme becsapás elleni tiltakozásul 1929 január 10-én levelet intézett a titkárság a Szakszervezeti Tanácshoz, amelynek befejező része a következő:

»Tisztelt elvtársak! Ezek után nem marad részünkre más hátra, minthogy őszintén kijelentsük az elvtársak-nak, hogy ebben az esetben a bányamunkásság szerveze-tével egy megengedhetetlen, csunya játék történt. Nem keressük e pillanatban, hogy ennek minden ódiumát egyedül miért nem tudjuk viselni. Megértjük azt, ha az elvtársak a Szakszervezeti Tanács presztízsének szem előtt való tartásával nem tettek eleget azon velünk közölt feltételnek, hogy maguk közül válasszanak két elvtársat az ügy képviselőjére. De úgy érezzük, hogy az elvtársaknak sem lehet mindegy, hogy egy szakszervezet presztízsével történjen olyan játék, mint amilyen a jelen esetben történt.«

Ugyanis Peyer figyelmeztette a Szaktanács tagjait, hogy a döntőbíró-sági tagok választásánál vigyázzanak a Szaktanács presztízsére. Ezért történt azután az, hogy a Szaktanács Fodort és Esztergályost választotta döntőbíró-sági tagnak.

Hogy a döntőbíró-sági mese a munkásság becsapására ké-szült, bizonyítja az is, hogy a Népszavában 1929 január 8-án megjelent tudósításban azt írják, hogy

»a Szakszervezeti Tanács kedden délelőtt tartandó ülé-sén választja meg a munkások döntőbíró-sági kikül-dötteit«.

a következő napon, 1929 január 9-én közreadott tudósításban már nem úgy közölték, hogy a döntőbíró-sági tagokat a Szak-tanács választotta, hanem hogy azokat a Bányamunkások Szö-vetsége nevezte meg. Ocskovszki és Fodor elvtárs felkeresték a tudósítás szövegezőjét, aki előtt rávilágítottak az ellentétre a két közlemény között. A tudósítás leadója kijelentette, hogy őt Peyer instruálta arra, hogy az utóbbi közleményt a megjelent formában adja közre, annak ellenére, hogy ő Peyer-t figyelme-zette az ellentétre. Ebből megállapítható, hogy Peyer tudatosan vezette félre a Szaktanács tagjait és a Szövetség titkárságát is.

A sztrájk után a Szakszervezeti Tanács kiadásában meg-jelenő Szakszervezeti Értesítő 1929 február havi számában a sztrájk tanulságairól írt cikkben a következő olvasható:

»Foglalkozni kell azonban az ilyen sztrájkokkal, mert nem egészséges dolog, hogy munkáscsoportok sztrájk-ot provokálnak és mert magukra vonatkozóan csupán a »lelki szolidaritást« tartották kötelezőnek — a szerve-zett munkásság küzdelmét se a harc előtt, se a harc után nem támogatták, mert a szakszervezetten kívül voltak —, a harcok költségeit azonban a szervezett mun-kássággal fizettetik meg.

Nem egyedül álló ez az utóbbi időben!

És valahányszor ilyen esetről van szó, mindig a bányamunkások és a textilmunkások szervezeten kívül látjuk itt, mint akik elvárják a szervezett munkásság támogatá-sát, de a harc befejezése után megmaradnak azon állás-pont mellett, hogy teljesen elegendő a lelki szolidari-tás, hiszen szükség esetén a szervezett munkásság ugyis támogatást nyújt.«

Mi sem értünk azokkal egyet, akik csak a lelki szolidaritást vallják magukénak. Sőt elítéljük az olyan munkásokat, akik az áldozathozattól távol tartják magukat és nem szerve-zednek, csak mindig a szervezett munkásságtól várják az ered-ményeket.

A cikkíró a szemrehányást ez esetben azonban tartozott volna elsősorban a Szakszervezeti Tanács főtitkárnak ad-reszszálni, aki paklázásával okot szolgáltatott arra, hogy a bányakapitalizmus hajcsárjai ordithassák a munkások fülébe, hogy: »minek hallgattok a híres szociáldemokrata vezérekre, hisz megint becsaptak benneteket a »döntőbíró-sággal« mert abból egy szó sem igaz!«

A munkások kiépülőben levő egységének megbontását első-sorban az ilyen cselekedetek idézik elő. Ez történt a pilisvörös-vári harc befejezésénél is, ahol látszólag eredménnyel fejező-dött be a mozgalom, de a fentiek nyomán megbontott egységet a bányakapitalizmus kihasználva, kidobálta azokat, akik a mun-kásság soraiban elsősorban tettek tanúságot osztályharcos gon-dolkodásukról.

Sérelem érte Szövetségünket abban is, hogy amikor a becsapás körülményeit a Népszavában Ocskovszki János és Fodor József tisztviselők közre akarták adni, azt Weltner

Jakab megakadályozta. Amikor a két tisztviselő ezzel az eljárással szemben erőlyesen fellépett, Weltner a következő kijelentéssel utasította el a két tisztviselőt:

»A »Bányamunkás«-ban írhatnak amit akarnak, de a Népszavában nem!«

Ilyen és ehhez hasonló cselekedetekkel igazán nem lehet a szervezetlen tömegeket a mozgalom számára megnyerni.

A pilisvörösvári sztrájkban állók részére önkéntes adakozás útján befolyt összegeket illetően, Peyer Károly és csatlóssai Gál Benővel az élén, azzal igyekeznek Szövetségünk titkársága ellen uszítani a tagokat, hogy azok megtagadják az arról készült elszámolás bemutatását. Hazugságaik ellenbizonyítására szolgáljanak a Szakszervezeti Tanácsnak küldött leveleinknek idevonatkozó részei.

1929 február 21.

T. Szakszervezeti Tanács Titkárságának

Budapest.

Tisztelt Elvtársak!

Hivatkozással a hozzánk intézett levelükre, mellékelten tisztelettel megküldjük az Önökhöz befolyt és hozzánk jutott összegekről szóló kimutatást, stb.

Az erről szóló egyénienkénti átvételi nyugták Szövetségünk irodájában bármikor rendelkezésükre állanak az elvtársaknak megtekintés céljából. Az összegek nem pénzben, hanem az Általános Fogyasztási Szövetkezet útján, élelmiszerekben adattak ki.

Fenti közlésünk szíves tudomásulvételét kérve

Jószerencsét!

Ocskovszki János s. k.

Folyó évi augusztus hó 7-én közölték a Szaktanácscsal Ocskovszki János és Fodor József a következőket:

Tisztelt Elvtársak!

A f. évi július hó 7-én megtartott vezetőségi ülés foglalkozott a július 6-án kelt válaszirattal...

...Továbbá a Szövetség vezetőségének határozata alapján tisztelettel közöljük, hogy a pilisvörösvári sztrájkoló munkások részére befolyt összegnek hovaforrása ügyében a t. Szakszervezeti Tanács által elvégzendő ellenőrzés céljából könyveléseink a Szövetség irodái helyiségében a hivatalos órák alkalmával bármikor rendelkezésükre áll.

Közlésünk tudomásulvételét kérve, vagyunk elvtársi tisztelettel.

Jószerencsét!

Fodor József s. k., Ocskovszki János s. k.

Háromnegyed év alatt ugylátszik nem tellett ki az idejükből, hogy elvégezték volna az ellenőrzést, ha úgy vélik, hogy

szabálytalanságot követett el a Szövetség titkársága. Ezt nem tették meg, de ahelyett becsstelenül rágalmaznak és igyekeznek tagjaink előtt úgy feltüntetni, mintha a Szövetség titkárságának volna takargatni valója. Vagy talán azt akarják, hogy az egész irodát helyükbe szállítsuk, vagy hogy a Szövetség vezetőségének tagjai hátizsákkal a hátukon sorbaálljanak a Szövetség könyveivel és a sok ezer darab nyugtával?

Hajlandók lennének erre is, ha ugyanezt tapasztaltuk volna az 1921. évi öthetes általános és a tatabányai tizhetes sztrájk befejezése után, hogy Szövetségünk titkársága, jelenleg a Szakszervezeti Tanács főtitkára, ugyanazt megtette volna, amit jelenleg Szövetségünkől követel. De ő, amíg Szövetségünkönél volt, addig akár a szaktanácsi járulék, akár egyéb vonatkozású ügyek a Szakszervezeti Tanácscsal kapcsolatban szóba kerültek, ilyenkor a következő szavakkal intézte el:

»hagyják azokat utoljára, — halottakról jót, vagy semmit.«

Ő előtte a Szakszervezeti Tanács »mumia«-testület volt, már pedig az ő személyén kívül csaknem valamennyien ugyanazok az emberek ülnek bent ma is a testületben. Amíg Peyer a Szövetségben volt, még azt is megtiltotta, hogy bizalmiférfaik cimeit, akár a pártnak, akár a Szaktanácscnak rendelkezésére bocsássuk.

A pilisvörösvári mozgalom alatt az ország szervezett proletariátusának áldozatkészségén és támogatásán a szervezettől még távolállókban életre kelt rokonszenvet Peyer Károly egy huszonnégy óra alatt tönkretette.

Hogyan akarták az Urkúti sztrájkot elbuktatni?

A »Bányamunkás« hasábjain részletesen beszámoltunk a gróf Zichy Béla-féle urkúti mangánércbányánál dolgozó munkások 11 hétig tartó gigászi küzdelméről, amelyet sikerült eredménnyel befejezni. Mindenki tisztában van azzal, hogy harcok alatt megsokszorozódnak a Szövetség kiadásai. A harcok alatt az öntudatos munkásság többszörös áldozatokat szokott hozni a harcban álló testvéreinek támogatása céljából.

Ez esetben azonban felháborító, amit 2—3 helyi csoport vezetői végeztek Peyer Károllyal és Esztergályos Jánossal egyetemben. Olyankor, amikor bányatelepek munkásai bérharcban álltak, amikor az anyagi támogatása a harcban állóknak a harc sikeres befejezése érdekében elkerülhetetlen szükségesség: Peyer Károly és Esztergályos János akkor utaztak le a pécsi kerületbe és ahelyett, hogy kioktatták volna a tudatlan bizalmiférfaikat a járulék-bevételek elszámolását megtagadó szándékuk helytelenségéről, még segítették az alapszabályellenes cselekedet végrehajtását uszításukkal. Peyer Károly szövegezte meg azt a határozati javaslatot, amelyben kimondják — az

előbbi határozatukhoz hasonlóan —, hogy az elszámolásokat megtagadják és felhívják a többi helyicsoportokat is az elszámolás megtagadására.

Ez a cselekedetük több, mint elárulása a munkásmozgalomnak. Tudatosan rendezték azt így, hogy elősegítsék a gróf Zichy Bélák sztrájkletörő szándékát. A kapitalizmusnak segítettek azzal, hogy amíg közvetett úton a Szövetség titkárságát úgy tüntették fel a sztrájkolók előtt, hogy tekintély hiján nem érnek el a munkások részére eredményt, addig segítették a többi helyicsoportok vezetőinél keresztül vinni azt, hogy az anyagi támogatást megtagadják. Így akarták elbuktatni ezt a sztrájkot, hogy azután hirdethessék, hogy a Szövetség jelenlegi vezetői nem alkalmasak a bányamunkások vezetésére. Ez alkalommal galád tervük nem sikerült, mert a hosszú harc mégis némi eredménnyel fejeződött be.

A rendk. közgyűlés küldötteire bizzuk, hogy milyen lelki tusán kellett átesni ennek a harcnak vezetése alatt a Szövetség titkárságának. Micsoda lelki erő kellett ahhoz, hogy a harc alatt a sztrájkolók között járva, pusztán hitegetéssel kellett táplálniok a harcolókat a további kitartásra, amíg végre sikerült azt befejezni. Az eredmény az ércmosómunkásoknál 15%, a bányamunkásoknál 5%-nak felel meg. A bányamunkásoknál azért kevesebb, mert azoknak már ez évben egyszer sikerült bér-emelést elérniök.

Szaktanácsi javaslat a bányamunkások képviseleti joga ellen.

A Társadalombiztosító választásokat megelőzőleg a népjóléti minisztérium készített egy mintaalapszabályt, amelyet véleményezés végett elküldött a munkáltatóknak és a munkásegységeknek. Kiderült, hogy a Szaktanács titkársága vette át a szociáldemokrata szakszervezetek részére kézbesítés végett a népjóléti minisztériumtól a mintaalapszabály tervezeteket f. március hó első napjaiban. A rokonszervezeteknek kézbesítettek is az alapszabálytervezetet, de bennünk, bányamunkásokat kihagytak.

F. évi március 15-én tartott szaktanácsi ülésen Fodor József is jelen volt, ahol a Társadalombiztosító alapszabályával szembeni állásfoglalás ügye tárgyalatott.

Peyer Károly jelentette, hogy a népjóléti és munkaügyi miniszter által kiadott alapszabálytervezet általános rendelkezései az 1927. évi XXI. t. c.-nek megfelelően készültek, amelyen változtatni nem igen lehet.

»A rendelettervezet 3 igazgatósági tagságot biztosít a Bányatárspénztáraknak is az igazgatóságban, amely kifogásolandó, mert ha a bányatárspénztárak képviseletet kapnak, akkor a szervezett munkások képviseletét gyengítik, mert az igazgatóság munkaadó tagjai 3 nagykapitalistával szaporodnak, amíg a

bányamunkások képviseletében beválasztottak tudatlanságuknál fogva félelmükben a munkaadókkal fognak szavazni. Javasolta, hogy a Szakszervezeti Tanács hozzon határozatot, amelyben tiltakozik a bányatárspénztárak képviseleti jogának biztosítása ellen és a tiltakozó határozatot juttassa el a népjóléti és munkaügyi miniszterhez.«

Gál Benő a tiltakozó határozat elfogadását azzal indokolta, hogy

»nem kaphatnak a bányatárspénztárak a Társadalombiztosító Intézetben igazgatósági tagságra jogot, mert az törvénytelen.«

Szövetségünk képviseletében Fodor József elvtárs ellenezte a bányatárspénztárak képviselite elleni akciót, de tiltakozásának ellenére a Szakszervezeti Tanács elfogadta a bányatárspénztárak képviseleti joga ellen, Peyer Károly által előterjesztett tiltakozó javaslatot.

Fodor elvtársnak feltűnt az, hogy a Szakszervezeti Tanács tagjai valamennyien az alapszabálytervezet ismeretéről tettek tanúságot felszólalásaikban, ami arra engedett következtetni, hogy valamennyien ismerik a tervezetet.

A Szaktanács ülését követő napon Ocskovszki János és Fodor József érdeklődtek az Országos Társadalombiztosító Intézetnél, valamint a népjóléti minisztériumban is az alapszabálytervezet után, ahonnan azt a felvilágosítást kapták, hogy a Szociáldemokrata Szakszervezetek részére a Szaktanács vette át az alapszabálytervezeteket kézbesítés végett. Így a bányamunkásszövetség részére is.

Ekkor azonnal küldöncöt küldtek a Szakszervezeti Tanácshoz a következő levéllel:

T. Magyarországi Munkásegységek Szövetségének
(Szakszervezeti Tanács)

Budapest.

1929 márc. 16.

Tisztelt Elvtársak!

A tegnapi nap folyamán összeült Szakszervezeti Tanács egyhangulag úgy határozott, hogy az Országos Társadalombiztosító Intézet önkormányzatára készülő alapszabálytervezetben a bányamunkások és bányatársulatoknak biztosított igazgatósági tagságra való jog ellen tiltakozását jelenti be. Habár még mindezeidig nem ismerjük az alapszabálytervezetet és ennél fogva nem tudjuk, hogy minek alapján ad az alapszabálytervezet a fent hivatkozott munkáltatóknak és biztosítottaknak, mégis úgy érezzük, hogy az alapszabálytervezet ismerete nélkül nem vehetjük tudomásul a Szakszervezeti Tanács határozatát.

Az ügy fontosságára való tekintettel szükséges, hogy először megismerjük az alapszabálytervezetet. Továbbá közöljük azt, hogy tagjainkkal és vezetőségi tagjainkkal csak vasárnap tudunk érintkezni és így a holnapi nap folyamán is kint leszünk a bányakerületekben. Ennél fogva tisztelettel kérem, legyenek szívesek a rendelkezésükre álló alapszabálytervezetből egy példány-

számot e levél átadójától átküldeni, valamint levélben velünk megindokolva közölni, hogy melyek azok az okok, amiért a fent hivatkozott határozattal a bányamunkásokat el kívánják ütni az önkormányzatbani képviseltetési jogtól. Szükséges ez azért, hogy tagjainkat és vezetőtagjainkat helyes irányban tájékoztatni tudjuk.

Kérésem ismétlése mellett vagyok elvtársi tisztelettel

Jószerecsét!

Fodor József.

E levélre sem választ, sem alapszabálytervezetet nem küldtek a Szövetségnek. Ezek után nem volt mit tenni, mint a népjóléti minisztériumtól megszerezni a mintaalapszabályt, amelynek áttanulmányozása után Szövetségünk titkársága megállapította, hogy a bányatárspénztárak képviselőjének ügyköre csak a bányáiparban történő balesetekre és a bányanyugbér rendezésére terjed. Ebből következik, hogy nem volt okuk a Szaktanács tagjainak a tiltakozásra. De Gál Benőnek sem volt igaza abban, hogy törvényellenes volna a képviseltetésük a bányamunkásoknak. A népjóléti minisztériumban tudta meg a titkárság azt is, hogy a Szaktanács az alapszabálytervezetet március 16-ika előtt két héttel kapta meg, amiből világossá vált a rosszakarat abban, hogy Szövetségünknek nem kézbesítette az alapszabálytervezetet.

A Szakszervezeti Tanács jogfosztó eljárását a titkárság a Szövetség elnöksége elé terjesztette és az elnökség határozatából 1929 március 26-án a következő felszólítást küldte a Szaktanácsnak:

T. Magyarországi Munkásegyletek Szövetségének
(Szakszervezeti Tanács)

Budapest.

1929. márc. 26.

Tisztelt Elvtársak!

Az Országos Társadalombiztosító Intézet önkormányzatában való képviseltetéssel f. hó 24-én megtartott elnökségi ülésen foglalkoztunk. Az elnökség úgy döntött, hogy ragaszkodik a bányatárspénztárak, illetve a bányáipari munkálattók és biztosítottak részére a törvény által előírt, valamint az alapszabálytervezetben is biztosított képviselői joghoz.

Az Elnökséget tájékoztattuk a Szakszervezeti Tanács állásfoglalásáról és tájékoztatásunkra úgy határoztak, hogy habár a f. hó 16-án küldött átiratunkra a t. Szakszervezeti Tanács nem tartotta érdemesnek válaszolni, mégis ismételtén kérjük most fel Önöket, hogy a husvétii ünnepek előtt bennünket értesítsenek arról, hogy a bányamunkások képviseltetési joga ellen hozott tiltakozó határozatát a Szaktanácsnak eljuttatták-e a népjóléti miniszterhez. Szükségét érezzük annak, hogy mielőtt a helyi csoport vezetőségi tagjait ez ügyben tájékoztatjuk, tudjunk arról, hogy a tiltakozó határozat végrehajtott-e vagy

meggondolta a Szakszervezeti Tanács és a tiltakozó határozatot nem juttatta el a népjóléti miniszterhez.

Kérésünk ismétlése mellett vagyunk elvtársi tisztelettel.

Jószerecsét.

Válasz ezen felszólításra sem érkezett. Esztergályos János is beszélt Peyer Károllyal ez ügyben és a titkársággal közölte, hogy Peyer úgy magyarázkodott, hogy azért vált szükségessé a tiltakozás, mert igazságtalanságot látnak abban, hogy amíg egymillió biztosított választott volna a tervezet szerint összesen 17 igazgatósági tagot, addig 40.000 bányatárspénztári biztosított választott volna 3 igazgatósági tagot. Ugyátszik, hogy nem olvasta el pontosan a rendelettervezetet, mert abból világosan kitűnik, hogy a bányatárspénztárak képviselőjében be-választott igazgatósági tagok nem folyhatnak be, csak a bányáiparban történt balesetek és bányanyugbérbiztosítás ügyének intézésébe.

A bányamunkások joga elleni támadásnak meg is volt az eredménye, mert a tervezettől eltérően a jóváhagyott alapszabályban, már csak két igazgatósági tagságra kaptak jogot a bányatárspénztárak biztosított tagjai. Nagy bölcsességgel, most utólag azt maszlagolják azok előtt, akiknek számitanak a tudatlanságára, hogy sokkal helyesebb, hogy csak két igazgatósági tagságra kaptak a bányamunkások jogot, mert így ha rosszul sikerül is számukra a választás, jobban megvan a lehetősége annak, hogy egy igazgatósági tagot biztosíthassunk magunknak. Azt hiszik, hogy Szövetségünk vezetősége nincs azzal tisztában, hogy három igazgatósági tagság esetén a szavazatok száma 3-al osztódik, amíg a két igazgatósági tagság esetén kettő az osztószám. Így az egyik igazgatósági tagság megszerzéséhez több szavazat szükséges, mintha három lett volna.

Felszólító leveleinkre nem válaszoltak és ha irtak is, akkor mindig mellébeszéltek az ügynek és nem arra válaszoltak, amit kérdeztünk tőlük. Végül kisütötték, hogy azért nem válaszoltak leveleinkre, mert azok durva hangon voltak írva és sértőek voltak, majd később magyarázkodtak, hogy bizalmatlanok Fodor és Ocskovszki elvtársakkal.

A Társadalombiztosító Intézeti választások alkalmával a Szaktanács titkársága a bányáipari alcsoporthoz a jelöléseket a Szövetség központi vezetőségének megkerülésével, diktatórikusan eszközölte, annak ellenére, hogy az érdekelt helyi csoportok másként határoztak.

A Szövetség központi vezetőségének határozata értelmében elnökünk által f. évi április 17-én küldött levélre adott válaszában Gál Benő azt írta, hogy

a Társadalombiztosító Intézet alapszabálya a bányászokra nem vonatkozik.

Minthogy Gál Benő a hazudozásban állandóan első helyen áll, így ez alkalommal sem irt egyebet. Ellenbizonyítására Gál Benő és a Szaktanács állításának, ide írjuk az alapszabály azon rendelkezését, amely félreérthetetlenül írja, hogy kik az Intézet tagjai.

Az Intézet tagjai.

4. §.

d) a bányanyugbérbiztosításra kötelezettek, ide nem értve azokat, akiknek nyugbérbiztosítását a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgár vagy a komlói m. kir. kincstári kőszénbánya társpénztára látja el.

Tehát a kincstári bányák munkásain kívül minden nyugbér- és balesetbiztosításra kötelezettre vonatkozik a Társadalombiztosító alapszabálya. Mellébeszéléssel nem lehet a hibákat és baklövéseket még nem történtté tenni. De bűnös könnyelműség a munkásmozgalomban sokat szenvedett bányamunkásságnak ilyenén való becsapása.

A választások előkészítésére 1929 április 15-én tartott szak szervezeti választmányi ülésen Peyer Károly előadást tartott és a választmány tagjai aktivitását igyekezett serkenteni azzal, hogy a vállalati pénztárakat állította be mint olyat, amelyekkel a reakció ellensúlyozni fogja a választások eredményét. A Népszava következő napi tudósításából olvastuk a következőket: »A vállalati pénztárak küldötteinek küldésével és főként a bányatárspénztárak választmányainak küldötteivel kívánják ellensúlyozni a választás eredményét.«

Odaállította tehát Budapest proletariátusa elé ijesztésül a bányatárspénztárakat, holott azoknak a mai formában való megmaradását ő maga is elősegítette.

Mindenkinek emlékezetébe kell, hogy idézzük azt a hatalmas közhangulatot, amelyet az 1924. évi általános sztrájk idézett elő, amikor egyik főkövetelésünk a bányatárspénztárak központosítása volt. A bányakapitalizmusnak fel kellett adni merev álláspontját és engedni a nyomásnak, amelyet a bányamunkásság egységes harcával juttatott kifejezésre. Később mégis csodálatos módon kettéválasztódott a nyugbérbiztosítás a betegségbiztosítástól és csak a nyugbérbiztosítás lett egyesítve. A betegsegélyezési rész továbbra is megmaradt a bányakapitalizmus kezelésében. Abban az időben Peyer elhitette velünk, hogy különálló és nem lehet egyszerre mind a két részt központosítani. Meglepetés történt azonban 1928 november 3-án, amikor Esztergályos János és Fodor József vezetésével 12 tagú küldöttség járt a népjóléti minisztériumban, a nyugbér fel-emelése és a betegsegélyző társpénztárak elleni panaszok ügyében. Ekkor ugyanis Fodor József előterjesztette Dréhr Imre államtitkárnak a bányamunkások kérelmét, hogy a betegsegélyző-bányatárspénztárakat a kormány olvassza be az Országos Társadalombiztosító Intézetbe. Ezt a kérelmet megokolta azzal, hogy egyes társpénztárak még arra sem képesek, hogy tisztességes betegszállító kocsit tartssanak fenn, még kevésbé képesek az egyéb igények kielégítésére. Az államtitkár válasza a következő volt:

»Kedves barátaim, ez volt az én felfogásom a törvény előkészítésekor, de Esztergályos barátomék tiltakoztak a bevonás ellen az autonómiára való hivatkozással. Ma már a törvény nem ad lehetőséget arra, hogy a jelenlegi állapotban változtassunk.«

Az államtitkár kijelentésére egyetlen tiltakozó szava sem volt Esztergályos Jánosnak. Onkéntelenül vetődik fel a kérdés; ha az államtitkár szavai igazak voltak, akkor mirevaló volt a küldöttség szervezése? Miért kellett a nagy költség? Minden tag megállapíthatja ebből, hogy mennyire nem voltak komolyak azok az intézkedések, amelyeket volt vezérünk tett a betegsegélyző bányatárspénztárak központosítása ügyében.

Peyer szocialista önzetlensége a Bányamunkás Otthon irányítása körül.

Budapesten a lakáskötöttséget az utolsó években a lakók arra használták föl, hogy egy-egy lakás kiürítése alkalmával lelépési díjat követeltek. A lakáscsere azonban csak úgy történhetett meg, hogy a törvény szerint a háztulajdonos választotta meg az igénylők közül azt az új lakót, aki az üresedés alkalmával beköltözhetett. Ebből természetesen a következő, hogy a háztulajdonos is igényt tartott a lelépési díj egy részére.

Az Otthonban is volt ilyen lakáscsere 1928 február havában. Ugyanis az egyik lakó — özvegyasszony lévén — nem bírta a magas házbér fizetését és bejelentette, hogy a lakást június 8-án kiüríti és átadja Herzfeld Dezső új lakónak 2000 P lelépési díj ellenében, mely összegből 1000 P-t az Otthon rt.-nak lefizetett. Herzfeld Dezső azonban, még mielőtt a lakást lefoglalta volna, ismét áruba bocsátotta és írásos megállapodást is kötött egy újabb igénylővel, dr. Herzog Oszkárral, 3000 P lelépési díj mellett anélkül, hogy a Szövetség titkárságának illetve az Otthon rt. igazgatóságának arról jelentést tett vagy azok hozzájárulását az írásos megállapodásban kikötött határidőn belül kérte volna.

Az írásos megállapodásban dr. Herzog Oszkár kikötötte, hogy Herzfeld Dezső tartozott 1928. március 31-ig a Bányamunkás-Otthon rt. igazgatóságával elintézni, illetve annak hozzájárulását kieszközölni ahhoz, hogy a lakás kiürítése után beköltözhesen. De a szerződésben az is ki volt kötve, hogy ha Herzfeld Dezső a Szövetség titkárságánál illetve a Bányamunkás-Otthon rt. igazgatóságánál a cseréhez való hozzájárulást meg nem szerzi, akkor tartozik dr. Herzog Oszkárnak 1000 P kártérítési illetve bánatpénzt fizetni.

Herzfeld Dezső ugylátszik megbánta az üzletkötést és azt mondta dr. Herzog Oszkárnak, hogy ő eljárt a Bányamunkás-Otthon rt. igazgatóságánál, de az mint tulajdonos nem járul hozzá, hogy dr. Herzog Oszkár a lakásba beköltözhesen. Ekkor történt meg 1928 április 3-án, hogy dr. Herzog Oszkár felkereste a Szövetség titkárságát és előadta a történeteket. Bemutatta a szerződést és kérdezte Fodor Józsefet és Ocskovszki Jánost, mint az Otthon igazgatósági tagjait, hogy mi lehet az oka annak, hogy ő nem kaphatja meg a lakást. Elmondta, hogy gyermektelen és azt is, hogy jól jövedelmező állása van, pontos házbérfizető lesz.

Fodor és Ocskovszki elvtársak az igazságnak megfelelően közölték dr. Herzoggal, hogy az igazgatóságnak tudomása sincs arról, hogy Herzfeld bárkinek át akarná adni a lakást, azt senkinek az irodában be nem jelentette. Majd megkérdezték Peyert is, hogy ő nem-e tud a dologról, aki kijelentette, hogy ő sem tud róla és neki sem jelentett Herzfeld semmit. Ezek után dr. Herzog közölte, hogy a szerződésben biztosított jogát Herzfelddel szemben érvényesíti és tanuként fogja Fodort, Ocskovszkit és Frank József könyvelőt bejelenteni.

Herzfeld Dezső neje április 4–5-én jelentkezett a szövetség irodájában. Bocsánatot kérve azért, hogy nem jelentették be a szándékolt üzletkötést, kérte Fodort és Ocskovszkit, hogy adjanak írásos nyilatkozatot, miszerint a Bányamunkás-Otthon Rt. igazgatósága nem járul hozzá a cseréhez. Az asszony könyörgött és honoráriumot ígért egy ilyen nyilatkozatért, de Fodor és Ocskovszki elutasították. Az asszony azzal hagyta el az irodát, hogy majd felkeresi Peyer képviselő urat, akit ismer és az majd ad nyilatkozatot. Peyer eme körülményről tájékoztatva lett, és azt válaszolta, hogy elutasítja, ha hozzá jön az asszony. Másnap meglepetés érte a titkárságot, mert Herzfeld postán küldött a Szövetség címére száz pengőt és telefonon próbálkozott rábírni a titkárságot a nyilatkozat kiadására. Fodor József utasította Frank könyvelőt, hogy a 100 P-t azonnal adja vissza a postásnak, aki vissza is vitte a pénzt. Erről szintén tájékoztatta Fodor József Peyert és kérte, hogy ha felkeresné Herzfeld, utasítsa el. Majd Frank Józsefet személyesen is átküldte Fodor Peyerhez, hogy részletesen tájékoztassa. Mindezek után mégis megtörtént, hogy Peyer dr. Györkivel, mint a Rt. ügyészével, adatott igazolást annak a Herzfeldnek, aki az ő tudta és beleegyezése nélkül akart a lakáson alattomban keresni. Minderről sem Fodor sem Ocskovszki elvtársakat nem tájékoztatta.

Dr. Herzog Oszkár kártérítési pert indított Herzfeld ellen, amelynek tárgyalása május hóban volt. A tárgyalásra Ocskovszki János és Frank József mint tanúk idéztettek meg, akik igazolni voltak hivatva azt, hogy Herzfeld még kísérletet sem tett a szerződésben kikötött határidő előtt arra, hogy az Otthon-igazgatóság hozzájárulását kérje a lakáscseréhez. A bíróság azonban Ocskovszkit már nem hallgatta ki, mert ott volt az írásos igazolás, amelyet dr. Györki adott Peyer utasítására. Így a pert dr. Herzog elvesztette. Az igazoló levél így szól:

»Budapest, 1928 május 7. Tekintetes Herzfeld Dezső urnak, Budapest. Ön 1928 április 10-i kelettel levelet írt Peyer Károly országgyűlési képviselő urhoz, mint a Bányamunkás-Otthon Rt. tulajdonát képező, Budapest Bajza-utca 30. számú ház fsz. 3. alatti lakására vonatkozó bérlet átengedését adja meg dr. Herzog Oszkár részére. Peyer Károly ur az ügyet hozzám, mint a Bányamunkás-Otthon Rt. jogtanácsosához tette át elintézés végett. **En a bérletátruházáshoz annak idején nem járultam hozzá,** kijelentvén, hogy a bérlemény 1928 június 8-i hatállyal veszi kezdetét s mindaddig időelőttiség miatt is az átruházáshoz hozzá nem járulhatok. — Tisztelettel: Aláírás.»

A fentiek tudatában vajjon miért tette ezt Peyer Károly? Miért adatott igazolást annak, aki az igazgatóság megkerülésével

akarta a maga kis üzletét lebonyolítani? Vajjon erkölcsileg helyes volt alátámasztani azt, hogy elveszítse a pert az az ember, akinek igaza volt? Szerintünk nem volt helyes és becsületes cselekedet.

Dr. Herzog Oszkár a birói tárgyalás után a következőket mondotta:

»Uraim! Én polgári ember vagyok és ezideig azt hittem, hogy a polgári élet kilengéseit elítélő szocialista vezetők nem kaphatók ilyesmire.«

A közgyűlés tagjai alkossanak maguknak erről a panamazi ügyről véleményt és vonják le a konzekvenciáit.

A jelentésünkben olvasható ténykedései után természetszerűleg következett be Peyerrel szemben a bizalmatlanság. Fodor elvtárs nyíltan felvetette a központi vezetőség ülésén a bizalom kérdését és a vezetőség többsége arra a megállapításra jutott, hogy Peyer Károly nem méltó arra, hogy a bányamunkások ügyét bárhol és bármilyen intézményben képviselje. Ez a körülmény váltotta ki Peyer Károlyból azt, hogy a Bányamunkás-Otthon Rt.-nak ezideig demokratikus és egyenlő jogokon alapuló irányítását diktátori módra megváltoztassa és kidobja azokat a központi vezetőségi tagokat, akik bűnös cselekedeteivel nem értenek egyet.

A Bányamunkás-Otthon Rt. legutóbbi közgyűlésének története.

A Bányamunkás-Otthon Rt. megalakulása óta minden egyes közgyűlését az utóbbi években résztvevő Kabók Lajoson és Szakasits Árpádon kívül a Szövetség központi vezetőségének összes tagjai alkották. A részvények évről-évre a mindenkori központi vezetőségi tagok között egyenlően osztottak fel, ami azt jelentette, hogy azok akarata érvényesült az Otthon irányításánál. Ez alkalommal azonban a Bányamunkás-Otthon demokratikus irányítását felváltotta a diktatura.

Peyer elsősorban rábeszélte a Szövetség titkárságát arra, hogy a részvényeket, amelyek ezideig mindig a Szövetség pénztárában őriztettek, adják át megőrzés végett a Tőrekvés Takarékpénztárnak. Most azután Peyer Károly kezei közé kerültek a részvények és ő írta elő, hogy a központi vezetőségi tagok közül kik vehetnek részt a Bányamunkás-Otthon Rt. közgyűlésén. Hogy miként osztotta fel a részvényeket és hogy mi volt az eddigi gyakorlat, arról az alábbi két jegyzőkönyvi kivonat tesz tanuságot:

Kivonat a Bányamunkás-Otthon Rt. 1927. évi január hó 30-án megtartott közgyűlési jegyzőkönyvéből. — Jelen voltak:

1. Peyer Károly	100 részvénnnyel
2. Dr. Györki Imre	100 „
3. Javorek Pál	100 „

4. Wiborny Ferenc	100	„
5. Tóth József	100	„
6. Vida József	100	„
7. Ocskovszki János	100	„
8. Takács József	100	„
9. Papp János	100	„
10. Kabók Lajos	100	„
11. Szakasits Árpád	100	„
12. Bertrand Antal	100	„
13. Fodor József	100	„
14. Nagy Pál	100	„
15. Frank József	100	„
16. Kollár József	100	„
17. Erős Mihály	100	„
19. Gombos Pál	100	„
20. Lenti Zsigmond	50	„

Kivonat a Bányamunkás-Otthon rt. 1929. évi július hó 7-én megtartott közgyűlési jegyzőkönyvéből. — Jelen voltak:

1. Peyer Károly	1200	részvénnel
2. Steinberger Fülöp	300	„
3. Javorek Pál	50	„
4. Bertrand Antal	50	„
5. Fodor József	50	„
6. Kabók Lajos	20	„
5. Fodor József	20	„
7. Pernecker István	20	„
8. Frank József	20	„
9. Takács József	20	„
10. Zömbik János	20	„
11. Szabó József	20	„
12. Wiborny Ferenc	20	„
13. Orosz Márton	20	„
14. Erős Mihály	20	„
15. Heim József	20	„

A közgyűlésből kizárt központi vezetőségi tagok: Gombos Pál, Nagy Pál, Eiszman János, Vastag Mihály, Nagy János, Pothornik József, Eppich Ede, Somoskői Péter, Beranek István, Pfeiffer József és Ocskovszki János szövetségi titkár. Ezek voltak azok, akiknek mellőzését tartotta Peyer szükségesnek a saját érdekében.

Ez a kép kellő világosságot vet Peyer Károly gondolkodására. Neki a demokrácia csak addig volt jó a bányamunkások között, amíg csak szavazógépek voltak. Mihelyt ellenvéleményük is van, ami a fejlődést jelenti, már nem kívánja az egyenlő jogokat, hanem terrorista módra dobálja ki azokat, akik nem értenek véle egyet. Még annak a pár félrevezetett vezetőségi tagnak sem hitt, akik bedőltek ámitásainak. Még azok között sem merte egyenlően elosztani a részvényeket, mert attól félt, hogy ha rájönnek a turpisságára, akkor esetleg azok is szakítanak vele. Biztosította tehát magát, mert saját-magának 1200-at, Steinberger Fülöpnek, akinek egyébként semmi köze a bányamunkásmozgalomhoz, 300-at, amíg azoknak, akik

az Otthonért dolgoztak, csak 20—20 részvényt adott. Gondolta magában, nesztek proletárok, hisz nektek így is jó és ennyi is elég a demokráciából. Ebből az intézkedésből minden bányamunkás láthatja, hogy Peyer Károly nagyszerűen megtanulta a reakciós kormányzati rendszer utánzását.

Gróf Bethlen éretlennek tart titeket a titkos választójogra, Peyer Károly pedig éretlennek a saját véres verítéketeiken szerzett és teremtetett intézményeket irányítására. A folyó hó 15-én megtartott központi vezetőségi ülésen Peyer bejelentette, hogy ez csak forma és ezzel a Szakszervezeti Tanács tagjai is egyetértének. Ezt a formáságot azonban azért eszelte ki, hogy tovább uralkodhasson. Kijelentette még azt is, hogy nem is hajlandó megváltoztatni a Bányamunkás-Otthon irányítását, míg a Szövetség összes tagjai azt nem kívánják. Ő ugyanis fűtül a többségi akaratra. Neki már nem elég, ha a tagok többségét képviselő központi vezetőségi tagok mást akarnak, mint ami neki tetszik. Ez ügyben jönni fognak hazug rágalmakkal, de arra kérjük a tagokat, hogy ne hallgassanak hazugságaikra. A közgyűlésen fényt fogunk vetni az Otthon körüli ténykedésekre is. Mindebből látható, hogy Peyer Károlynak nem csupán a két tisztviselő van utban, hanem utban vannak a tatabányai, salgótarjáni, a borsodi stb. vezetőség itagok is, akik becsülettel képviselik munkástársaik érdekeit.

Esztergályos János viselkedése Szövetségünkben.

Peyer Károly távozásával Szövetségünk vezetősége egy részének az volt a véleménye, hogy szükség van a bányamunkás mozgalomban egy tekintélyre, aki reprezentáljon úgy a bányamunkások, mint a bányakapitalizmus vagy annak képviselői előtt. Hiába volt az az érv, hogy a proletáriátus nem várhat egyes emberek nimbuszától semmit, csak a szervezkedés és az egymás iránti szolidaritás kifejezésre juttatásától. A vezetőség egy részének ajánlataira mégis meghívták Esztergályos Jánost a »Bányamunkás« felelős szerkesztői tisztségének betöltésére, vagyis a Szövetség szellemi irányítására. Ő vállalta is a megbízást reggelenként el is látogatott a Szövetség irodahelyiségébe. Bejövetele alkalmával mindig megtartotta a rapportot. Megnézte a helyicsoportoktól beérkezett leveleket és jelentéseket. Majd minden ügyre vonatkozólag kérdést intézett Fodor és Ocskovszki elvtársakhoz, hogy miként intézkednek az ügyekben. Amikor megmagyarázták az ügyek intézését célzó szándékukat, ilyenkor a válasz majdnem mindig az volt:

— Jól van fiuk, csak csináljátok!

Mint hogy Szövetségünk abban az időben súlyos anyagi viszonyokkal küzdött, a tisztviselők és így Esztergályos János sem vehetett fel vidéki utazása alkalmával készíadásainak meg-

térítésére semilyen összeget. Habár nagy garral állt oda elvtársaink elé, hogy ő teljesen ingyen dolgozik a bányamunkások érdekében 8–900 P-ös képviselői és 300 P-ös képviselőházi jegyzői havi tiszteletdíj és ingyenes vasuti jegy élvezete mellett, mégis nehezebbre esett, hogy nem kaphatta meg a kiküldetési díjat. Később azután úgy oldotta meg a problémát, hogy taggyűléseinket politikai gyűlésnek közölte le a Népszavában. Ilyen módon fizettette meg a párttal a napi költségét. Amíg azonban a kiküldetési díjnak illetően való elintézésére rá nem jött, addig csak érezte a titkársággal a gyűlésekről való távolmaradásának okát. Megtörtént például, hogy a komlói elvtársak bejelentették gyűlést, amelyet a főszolgabíró többszörös kísérletezésre engedélyezett és Esztergályos Jánost kívánták a gyűlésre előadónak. Erre a gyűlésre nem ment el és amikor Fodor József megkérdezte, hogy milyen indokkal mentse ki a komlói elvtársak előtt, akkor Fodor elvtársat a következőkkel bocsátotta utjára:

„Amíg odaér, elég hosszú az út, spekuláljon ki valamit, amivel meg tudja nyugtatni őket.»

Még ma is állandó szemrehányás éri a titkárságot a komlóiak részéről és ezért — habár alaptalanul — Fodor és Ocskovszki elvtársakat okolják.

Az elmúlt év őszén lezajlott bérmozgalmak előtt a bányatelepek munkásainak kifejezett kívánsága az volt, hogy a Szövetség titkársága egyedül ne tárgyalja le a beadott kérelmeket a bányatársulatok igazgatóságaival, hanem a bizalmiférfiak is vonassanak be a tárgyalásokba. A titkárság a bányamunkások kívánságát közölte Esztergályos Jánossal és meg is állapodtak abban, hogy a bizalmiférfiak bevonása nélkül semmiféle érdemleges tárgyalásokba nem bocsátkoznak. Mégis megtörtént az a sajnálatos eset, hogy Esztergályos János, a bányatelepek viszonyainak ismerete nélkül, egyedül állapodott meg a bányatársulatok igazgatóságaival. Nemhogy arra törekedett volna, hogy a bizalmiférfiak bevonassanak, hanem a vele együtt levő Fodor Józsefet is a folyosón hagyta várni, amíg ő egyedül megegyezett.

A pilisvörösvári sztrájknál azután annyira szíven viselte a mozgalom ügyét, hogy amikor a legjobban volt szükség a józanságra és amikor minden pillanatban előállhatott olyan helyzet, hogy a titkárság valamennyi tagjára szükség van, neki fontosabb volt a kocsmázás. A munka felvétele alkalmával teljesen becsipett állapotban kelt utra és az volt a szerencse, hogy a hideg télben nyitott autón ment ki a telepre és amíg kiért, kissé kijózanódott. De az alkohol által degenerált agyával szegyenletes szerepet játszott a minisztériumban történt tárgyalás alkalmával, amikor Engel vezérigazgatótól autót kért, aki kérését durván elutasította. A tárgyalás alkalmával a vezérigazgató azt mondta, hogy nincs benne a kérvényben a vasárnapi pótlékra vonatkozó kérelem és erre Fodor József megjegyezte, hogy ő határozottan tudja, hogy mi van a kérvényben, mert azt ő fogalmazta. A szaktanács ülésén Esztergályos olyasmit mondott és olyan iratról beszélt, aminek a tartalmát senki szóba sem hozta. Egyébként másnap a Szövetség iro-

dájában történt emlékeztetés alkalmával Ocskovszki János előtt beismerte annak ellenkezőjét, amit a Szaktanács ülésén mondott.

Az ő gondolkozását jellemzi a következő eset is:

Vida Józsefnek, a tolnai kerület titkáranak a vezetőség Esztergályos kezdeményezésére felmondott. A felmondás szabályszerűen megtörtént és megállapodott a vezetőség Vida Józseffel, hogy elbocsátása után, a helyicsoportok körüli munkálkodása mellett felmerülő készkiadásait megtéríti, ami meg is történt. Vida József ennek ellenére újabb felmondási időre támasztott követelést, amelyért a Szövetséget beperelte. Esztergályos János és Peyer Károly mégis megengedték maguknak azt, hogy a pécskerületi bizalmi ülésen Vida Józsefet a tolnai munkások nevében szólaltassák fel és így ő is segített a pécsiek becsapásában, ami ekkor az elszámolások megtagadását célzó javaslat elfogadását idézte elő.

Az csak természetes, hogy az itt felsoroltak után nem valami nagy bizalommal viseltettek a tisztviselők, valamint a központi vezetőségi tagok nagyrésze Esztergályossal szemben. Neki ez nem nagyon tetszett és kereste a módját annak, hogy valamiként bosszút álljon azokon, akik az ő helytelenségeit nem hajlandók tűrni. Elment Peyernek segíteni a pécsi kerület helyicsoportjának vezetőit félrevezetni. Peyer érdekében tartott előadásában elmondotta a kertész és a tetvek meséjét. A főkertészt Peyer személyére, a fát a Szövetségre értette és azokat a tisztviselőket és központi vezetőségi tagokat, kik kiállottak a fehér terror inkvizíciós módszereit, akik a reakció súlyos börtönbüntetéseit is vállalták és vállalják a szocializmus diadalra jutásáért, akiket a bányakapitalizmus munkájuktól és annak révén kenyerüktől fosztott meg — csak azért, mert az ő bűnös cselekedeteikkel nem értenek egyet —; tetveknek nevezte. Felszólította a még világosan nem látó bizalmiférfiakat, hogy segítsenek önekik a »tetvek« kikeféelésében.

A „Bányamunkás“ szerkesztői változása.

Miért kellett kiadni a röpiratot?

A Világosság-könyvnyomda megtagadta a „Bányamunkás“ kinyomtatását.

Esztergályos Jánossal szemben, helytelen cselekedetei miatt f. évi szeptember hó 15-én megtartott központi vezetőségi ülésen a vezetőség többsége bizalmatlanságot szavazott. A »Bányamunkás« felelős szerkesztői tisztségére szóló megbízást megvonta és helyette a lap felelős szerkesztői tisztségének betöltésére Fodor Józsefet választotta meg.

Egyébként a »Bányamunkás« szerkesztési munkálatait több mint másfél év óta Fodor József elvtárs végzi.

Szövetségünk központi vezetőségének nem volt szándékában a közgyűlés előtt a szaklapban Peyerék bűneit pertraktálni, mert úgy vélték, hogy a közgyűlésen is elég idő lesz ahhoz, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a küldöttek

az igazságot megállapítva, határozhassanak a Szövetség további irányítását illetően.

A Szövetség titkársága azonban rájött, hogy a Szakszervezeti Tanács a maga apparátusát Peyer bűnös cselekedeteinek leplezésére mozgósította. Puccsra igyekeztek előkészíteni azokat, akiket sikerült hazugsággal megléveszteni. Ezek után a Szövetség titkársága és a »Bányamunkás« szerkesztősége elhatározta, hogy a hibák egy részét bizonyítékokkal a lapban közreadja.

A cikkekkal Ocskovszki János és Fodor József felkeresték a Világosság-könyvnyomda igazgatóságát, ahol a lapot megjelenése óta készítik és bejelentették a nyomda igazgatójának, hogy miről akarnak a lapban írni. Elvtársainknak fel fog tűnni, hogy miért kellett most előre bejelenteni a szándékot. Éppen ezért ezt is megmondjuk. Az utóbbi időben megtörtént az, hogy ha valaki akár a párt, akár a párt vezéreinek cselekedeteivel nem értett egyet és azt nyilvánosságra akarta hozni, akkor annak kinyomtatását a pártnyomda megtagadta. Ez alkalommal is az történt, hogy a nyomda igazgatója először le akarta beszélni Fodort és Ocskovszkit szándékukról.

Kijelentette azt is, hogy mivel a »Bányamunkás«-ban olyan személyt akarnak támadni, aki a munkásmozgásban kiemelkedő, ennél fogva nem hajlandó a lapot elkészíteni.

Majd lehívatta a párttitkárságból Mónus Illés és Farkas István elvtársakat az ügy esetleges megoldására. Kérdést intézett Mónus Illéshez, hogy nem-e tudnák ezt a konfliktust békésen elintézni, amire Mónus elvtárs kijelentette, hogy ő hajlandó a békeközvetítésre, ha azt egyik fél kívánja. Farkas elvtárs azzal a tanáccsal akarta ellátni Fodort és Ocskovszkit, hogy a közgyűlés előtt ne hozzanak nyilvánosságra semmit.

Tudniok kell elvtársainknak azt is, hogy amikor Fodor József és Ocskovszki János felkeresték egy hónappal azelőtt a párttitkárságot a Szövetség vezetősége és a Szakszervezeti Tanács közötti konfliktus rendezésére és a hibák orvoslására, akkor Pajor Rudolf párttitkár a következő kijelentésekkel intézte el az ügyet:

»A Szociáldemokrata Párt titkársága még a vizsgálatába sem bocsátkozik annak, hogy Szövetségük központi vezetőségének vagy a Szakszervezeti Tanács titkárságának van-e igaza.«

Pajor Rudolf a párt hivatalos felfogását juttatta e nyilatkozáttal kifejezésre. Ezek után Fodor József joggal helyezkedett arra az álláspontra, hogy a Szövetség központi vezetőségének nincs oka a kezdeményezésre, mert munkájuk tiszta. Egyébként a történetek nyilvánosságra hozásával csak a tagok érdekét szolgálják, mert a Szakszervezeti Tanács titkársága a bányatelepeket járja és a bűnök leplezése érdekében folytat propagandát a Szövetség vezetőinek azon tagjai ellen, akik a bűnöket elítélik.

Minthogy a »Bányamunkás« kinyomását megtagadták, a titkárság bejelentette, hogy más nyomdával fogják a lapot nyomtatni. Meg is egyeztek a Krakauer-féle nyomda vezetőjével a lap elkészítését illetően. Tekintettel arra, hogy azt a rágalmat terjesztik rólunk, hogy kurzusnyomdában akartuk nyomtatni a lapot, ennél fogva csak annyit közlünk, hogy a pártnyomda létesítése előtti időkben ebben a nyomdában készítették a Népszavát, ahol jelenleg is szervezett munkások dolgoznak.

A »Bányamunkás« anyaga már félig ki volt szedve, amikor Szövetségünk a következő értesítést kapta:

T. »Bányamunkás kiadóhivatala

Budapest.

1929. október 2-án.

Tisztelettel értesítjük, hogy dacára a köztünk történt megállapodásnak, a nyomdai Főnökegyesület közbelépésére a »Bányamunkás« című lap elkészítését kénytelenek voltunk beszüntetni.

P. H.

Kitűnő tisztelettel:

Krakauer Lajos s. k. kő- és könyvnyomdája.

Tehát a nyomdatulajdonosok egyesületén keresztül akadályozták meg Peyer érdekében a lap megjelenését.

Ezek után nem volt mit tenni, mint külön röpiratban kiadni azt, amit magukat szociáldemokratáknak nevező bürokraták a nyomdakapitalizmus egyesületén keresztül megakadályoztak.

A lap részére újabb anyagot írt Fodor József és csak a felelős szerkesztői változásról szóló közleményt hagyta meg és kívánta közreadni a vezetőség megállapításának megfelelően indokolással. A lap új anyagát október 2-án ismét átadta a titkárság a Világosság-nyomdának. A nyomdaigazgató megnézte a felelős szerkesztői változásról szóló közleményt és kijelentette, hogy most már nem lesz akadálya annak, hogy nyomják a lapot. A lap október 4-én jelent volna meg, mert ekkorra már készen volt. Ekkor azonban híre jött, hogy a »Bányamunkás« nyomását ismét beszüntették arra való hivatkozással, hogy a lapot nem lehet Fodor József nevével nyomni, amíg nincs véghatározat a polgármesteri hivataltól. A titkárság hiába hivatkozott arra, hogy Esztergályos Jánosnak felelős szerkesztővé való választása alkalmával nem törődtek azzal, hogy van-e polgármesteri végzés vagy nincs. Később azután kiderült, hogy nem is ez volt az ok, hanem a felelős szerkesztői változásról szóló közleménynek a vezetőség határozata szerinti közlése. A nyomdaigazgató bevallotta végül, hogy ha a felelős szerkesztői változásról szóló közlemény támadó részét nem közöljük le, akkor minden további nélkül nyomni fogják a lapot.

A felelős szerkesztői változsról szóló közleménynek Peyerék által kifogásolt szövege a következő volt:

»Felelős szerkesztői változás. Szövetségünk központi vezetőségi ülésén megállapítást nyert, hogy Esztergályos János részt vett Pécssett azon az értekezleten, amelyen a Szövetség anyagi és erkölcsi érdekét sértő határozat hozatott, sőt felszólalásával elősegítette annak létrejöttét, amivel súlyos anyagi és erkölcsi károsodását idézte elő a Szövetségnek. Továbbá az ősszel lebonyolított bérmozgalmaknál a bányamunkásság érdekeivel ellenkező ténykedést fejtett ki, ami a központi vezetőség többségének bizalmatlanságát váltotta ki. A vezetőség elhatározta, hogy Esztergályos János felelős szerkesztői megbízását megvonja és helyette a felelős szerkesztői tisztség betöltésével Fodor József elvtársat bizza meg. — Különben a »Bányamunkás« szerkesztési munkálatait eddig is Fodor József elvtárs végezte.«

Igazunk bizonyítására szolgáljon Peyer Károlynak a Szakszervezeti Tanács nevében írt fenyegető levele. Ez a következő:

T. Magyarországi Bánya- és Kohómunkások Országos Szövetsége
Budapesti.

A »Bányamunkás« most megjelenő számában a szerkesztői változással kapcsolatosan Önök olyan közleményt adtak ki, amely nemcsak Esztergályos János elvtársra sértő, hanem a munkásmozgalmában szokatlan.

Szükségesnek tartjuk Önöket figyelmeztetni arra, hogy a közleményt ilyen formában ne jelentessék meg, mert amennyiben ez ilyen formában jelenik meg, úgy ez a Szakszervezeti Tanácsot arra készíti, hogy Önökkel szemben a szakszervezeti szabályoknak megfelelően eljárjon, ami esetleg a munkásmozgalmából való kizárást vonhatja maga után.

Budapest, 1929 október 8. — Elvtársi üdvözléssel:

P. H.

Peyer Károly s. k. főtitkár.

Ezek után Fodor József elvtárs módosított a közleményen, amelyet elvitt a nyomdaigazgatónak, aki minden habozás nélkül azonnal kinyomatta a lapot. Megörökités végett a közreadott közleményt is ideírjuk jelentésünkbe, mely a következő:

Felelős szerkesztői változás. Szövetségünk központi vezetősége Esztergályos János felelős szerkesztői megbízását megvonja és helyette a felelős szerkesztői tisztség betöltésével Fodor József elvtársat bizza meg.

Különben a »Bányamunkás« szerkesztési munkálatait eddig is Fodor József elvtárs végezte.

Ezért kellett a Bányamunkás-lapnak 15-nappal később megjelenni és mégis azt hazudta a Szakszervezeti Tanács titkársága a helyicsoporthoz küldött körlevélben, hogy Fodor és Ocskovszki az oka a lap késedelmes megjelenésének. Ez Peyerék szerint a pártéleten belüli szólás- és sajtószabadság.

Mozgalmi jelentés.

Az az év február 2–3-án megtartott országos közgyűlés óta történt bérmozgalmakról a következőket jelenthetjük:

Az országos közgyűlés ideje alatt Urkuton volt bérmozgalmom, amely végül április hóban eredménnyel fejeződött be. A bányamunkások visszakapták a 8 órai munkaidőt. Továbbá meg lett szüntetve az, hogy a rezsi (urasági) munkások bérét továbbra is a szakmányban dolgozó munkások szakmánykeresetéből hozzák levonásba. A bérezések új elszámolása azt jelentette, hogy a szakmányban dolgozó munkások bére 15–20 százalékkal emelkedett.

Az urkuti bányatelepen június hóban ismét bérmozgalmom volt. Az igazgatóság elutasította a munkások kérelmét, sőt kijelentették, hogy a Szövetséggel nem is hajlandók tárgyalni, mert azt nem ismerik el a munkások érdekképviselőinek. A munkások a történetek után június 12-én beszüntették a munkát. A sztrájk 11 hétig tartott, amelynek részleteiről a »Bányamunkás«-ban számoltunk. Hosszu és keserves küzdelem után némi eredménnyel befejeződött a mozgalom. Az eredmény az ércmosómunkásoknál 15% és a bányamunkásoknál a szakmány emeléssel a napikeresetek 5%-kal emeltettek. Ennek a bérharcnak eredményes befejezését nemcsak a bányakapitalizmus akarta megghusítani a maga hatalmas apparátusával, hanem még a Szakszervezeti Tanács főtitkárának sugalmazására történt aknamunka is hozzájárult az eredmény csorbitásához, amiről jelentésünkben részletesen beszámolunk.

A brenbergi bányatelepen szintén volt bérmozgalmom május hóban, melynek eredménye az volt, hogy az igazgatóság a községekben lakó munkások részére lakbérpótlékot engedélyezett és az ipari munkások napibére 5–8 százalékkal lett fölemelve.

Környebányán indított bérmozgalmom eredménye négy napos sztrájk után a következő volt: Béremelés 19%-nak felel meg. A megállapodás úgy szól, hogy a legkisebb vājárkereset 6 P, a legmagasabb 7 P-ig terjed.

A munkásság általános mozgolódására a bányatársulatok egyrésze, így a Salgótarjáni Kőszénbánya rt. salgótarjáni és a dorogi, a Magyar Általános Kőszénbánya rt. tatabányai és tokodi, a Budapestvidéki Kőszénbánya rt. pilisvörösvári és pilisszentiváni bányatelepein ismét engedélyeztek a szeptember havi fizetés 25 százaléka erejéig egyszeri segélyt. Az egyszeri (25%) segélyt ugyancsak engedélyezte a komlói kincstári bányai igazgatóság is a munkásoknak.

A Dunagőzhajózási Társaság pécsvidéki üzemeinél dolgozó munkások részére az egyszeri segélykérelem teljesítése elől az

igazgatóság elzárkózott, aminek következménye lett, hogy október hó 3-án a munkások beszüntették a munkát. Az igazgatóság látva a munkásság egységes megmozdulását, elhatározta, hogy ad 20%-os segélyt, de az engedmény közhírretételét úgy vélte elintézni, hogy néhány megbízott emberével (akik magukat politikamentesnek vallják) hirdetteti ki, habár tudta, hogy azok nem képviselnek senkit és nem tárgyalhatnak a munkásság nevében. Minthogy még a szomszédos kisebb komlói bányatelepen is 25%-os segélyt engedélyezett az igazgatóság, ennek tudatában a munkások nem fogadták el az igazgatóság ajánlatát. Hozzájárult a munkásság főlháborodásának fokozásához azon körülmény is, hogy eredeti képviselőtüket, Szövetségünk bizalmiférfiait mint másodrendű tényezőket kezelte az igazgatóság, azzal, hogy elsősorban a renegátokkal próbálta elintézni az ügyet és csak azután fogadta a bizalmiférfiakat. A bányai igazgatóság merev elzárkózásának eredménye, hogy a sztrájk jelentésünk lezárásakor még tart.

Befejező rész.

Összefoglaló jelentésünkben a közgyűlés és a nagy nyilvánosság elé tártuk mindazt, ami a Szövetség belső életében az egyenlenséget felidézte. A Bethlen-féle szanálás által felidézett gazdasági válság mellett az itt felsoroltak voltak felidézői főként a Szövetségünk legyengülésének. Még mindig vannak olyanok, akik bűnös könnyelműséggel, nem a hibák kiküszöbölésén és a bűnök megtorlásán fáradoznak, hanem támogatják azokat, akikről tudják, hogy a hibákat és bűnöket elkövétték. A Szövetségünk két tisztviselője és a vezetőség többsége ezzel nem ért egyet. Az egyik oldalon Fodor József vezetésével felsorakoznak azok, akik a jelentésben felsorakoztatott bűnös cselekedetek megtorlását és végleges kiküszöbölését követelik a bányamunkásság összességének érdekében. A másik oldalon Bertrand Antallal az élén vannak azok, akik a bűnök leplezését és palástolását vallják magukénak; akiket támogatnak a párt és szakszervezeti élet parazitái, akiknek maguknak is többé-kevésbé vaj van a fejükön.

Utóbbiak legtöbbször sem azt mondja, hogy nincs a hibák ellen küzdőknek igazuk, hanem azt hangoztatják és állandóan a bűnözőkkel való kiegyezést hangoztatják. Itt idéznünk kell Bertrand Antalt, aki a következő szavakkal akarta hallgatásra bírni a bűnök ellen küzdőket:

»Igazatok van, de tudjátok milyen csirkefogó ez a Peyer, aki képes denúnciálni és minden lehetőt elkövet, hogy a Szövetséget tönkretégye. Tehát hallgassatok és minden rendben van!«

Bertrand Antalnak igaza volt, mert Peyer már bizonyít is a salgótarjáni munkássághoz címzett és Princz Ferenc aláírással ellátott röpiratában. Helytelenségeinek leplezését úgy véli keresztülvinni és a Szövetség előhaladását megakasztani, hogy Fodor elvtárs és több központi vezetőségi tag nevének közlésével szemtelen módon,

»minden a miénk és a moszkvai állapotok idézésével végül bolsevistáz«,

amivel nincs egyéb célja, mint a hatóságoknak a Szövetség vezetői ellen való uszítása.

Ő beszél »minden a miénk«-ről, aki az elsők közé tartozott azok között, akik kommun alatt rekvirált butorokkal rakta tele lakását.

Kabók Lajos képviselő is igazolva van Peyer piszkos denúciálásával, mert egy alkalommal történt beszélgetésnél a következő megjegyzést tette:

»Peyer bizony nem válogatós az eszközökben, ha olyan embereket akar tönkretenni, akik helytelenítik az ő cselekedeteit. Borzasztó, hogy miket csinál ez az ember, de nem lehet vele csinálni semmit, mert ha feláll gyűlésen és kívág egy beszédet, a munkások megtapsolják.«

A Bertrand és Kabók féle vélekedés nem egyedül álló a párt- és szakszervezeteken belül és csodálatos módon mégis állandóan azokat igyekeznek a mozgalmából kivégezni, akik az általuk is borzasztónak vélt becstelenségek és munkásáru-lópolitika ellen veszik fel a küzdelmet.

Ez alkalommal sem történik egyéb, mint a Szövetség két tisztviselőjét és a korrupció ellen velük együtt küzdő központi vezetőségi tagokat kívánják Peyerék kivégezni, hogy tovább üzhessék jelentésükben felsorakoztatott munkásellenes ténykedéseiket.

Szövetségünk titkárságát a párt emberei kapacitálták, hogy üljenek le Peyerrel és egyezzenek ki, még mielőtt mindent a nyilvánosságra hoznak, de azokat a titkárság elutasította, mert nem szolgáltatathatják ki magukat a bányamunkások meggyanúsításának. Ha leültek volna Peyerrel tárgyalni, akkor joggal mondhatta volna mindenki, hogy Fodor és Ocskovszky elvtársaknak okuk van a kiegyezésre.

Be kell, hogy jelentsük a közgyűlésnek azt is, hogy a Szociáldemokrata Párt legutóbb megtartott kongresszusára nem kapott a szövetség meghívót. A Szövetség titkárságának érdeklődésére azt hozták fel indokul, hogy nem fizetünk pártadót. Ez a körülmény mindaddig nem volt ok a kongresszusról való kizárásra, amíg Peyer volt a Szövetség titkára és a bányász-küldötteket szavazógépeknek használhatták fel. Pártadót már Peyer sem fizetett 1926 március óta és mégis volt a Szövet-ségnek minden évben küldetési joga. De mivel most érezték, hogy a bányamunkások a rajtuk esett sérelmeket szóvá fog-ják tenni, így elűtötték a képviseleti jogtól.

A Szaktanácsi járulékkal ugyanez a helyzet. Peyerek és Esztergályosok felfogása az, hogy a Szövetség bocsásson el a tisztviselőiből, hogy a Szövetség eleget tehessen járulé-kfizetési kötelezettségének. Szövetségünk tisztviselői lemondtak fizetésük egyrészéről és a három tisztviselőnek van csak annyi fizetése, mint Peyer egyedül kap a 913 pengős képviselői fize-tése mellett. Ők ugyanis nem törődnek azzal, hogy a bányamunkás-szövetséget tönkretették. Az ő áldozatkészségük nem terjed odáig, hogy megelégedjenek a 913 pengős képviselői fizetéssel, mert még amellet Peyer felveszi a Szakszervezeti Tanácsnál a csekély 820 pengős fizetést.

Jelentésünk lezárta kaptuk a hirt, hogy Peyerék segítsé-gére sietett a bányakapitalizmus is, mert a salgótarjáni kerü-letben két embert az üzemvezetőség hosszabb időre szabad-ságolt, hogy Peyer érdekében agitáljanak. Az egyiknek a Szö-vetségünk alelnöke előtt mondta Gál Benő, hogy csak marad-jon otthon a harmadik héten is és folytassa az agitációt, majd Peyer elintézi a szabadságot a vezérigazgatóval. A salgótarjáni Forgách-telepről Princz Ferenc. A nagybátonyi üzemtől Orosz Márton kapott szabadságot.

Mindezekután alkossanak tagjaink és a közgyűlési tagok is véleményt és aszerint jelöljék meg az utat, amelyen a Szö-vetségünk új vezetőségének haladnia kell.

Valamennyiünknek kellemetlen, hogy az itt felsorakozta-tottakkal a nagy nyilvánosság előtt kell foglalkozni. Ezzel azon-ban tartoztunk önnönmagunknak és a bányamunkásság ösz-szességének, mert csak úgy működhet szövetségünk ered-ményesen, ha véget vetünk a surlódásoknak. Ennek azonban előfeltétele, ha a surlódást tápláló cselekedeteket megszü-nítjük. Mindezt azzal a reménnyel tesszük, hogy a rendkívüli közgyűlés után egymásnak a fokozottabb ellenőrzésével helyes utra terelődik mozgalmunk, amelyeknek meg kell hozni a bányamunkásság részére a maga gyümölcsét.

Szövetségünk tagjai ne essenek kétségbe e szomorú je-lenség láttára. Szervezetünket nem egyes emberekért, hanem valamennyiünk boldogulásáért alkottuk. Rettenetes áldozatot hoztunk annak megalkotásáért, éppen ezért fogjunk össze va-lamennyien és védjük meg a paraziták és korrumpáltakkal szemben.

